

БЮЛЕТЕНЬ

АРІ

Виходить з 1994 року

Агенція
Релігійної
інформації

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ
ЗВІТ РАДІО «ВОСКРЕСІННЯ»
З 1 ПО 31 ТРАВНЯ 2004 РОКУ**

№5 (342)

31 травня

2004 р.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС – 33879

АРІ

Агенція Релігійної Інформації

**Видавець: Підприємство
«Агенція Релігійної інформації»
Фонду сприяння Свободі Слова
(м.Львів)**

Головний редактор
Богдан Дубінський
Голова ради Фонду
Мирослав Павлюк

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого
засобу масової інформації
Серія КВ №8306 від 12.01.2004 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію
інформаційного агентства
як суб'єкта інформаційної діяльності
Серія КВ №37 від 11.10.2000 р.

Над випуском працювали:

Літературний редактор
і перекладач

Зоряна Курдина

Фотокореспондент

Андрій Копак

Верстка

Сергій Плахотнік

Відповідальний секретар

Лідія Пуга

Адміністратор видруку
і розповсюдження

Василь Павлюк

Адреса:

**79016, м. Львів,
вул. Озаркевича, 4.
Тел.: (0322) 72-27-02,
74-23-03, 74-20-85**

**Факс: (0322) 97-08-75
e-mail: ari@rr.lviv.ua**

Кореспондентський пункт

у м. Києві:

**Тел./факс (044) 418-00-36
www.rr.lviv.ua**

На обкладинці:

стор. 1 — Емблема XV Європейського фестивалю релігійних програм, який пройшов у Варшаві 11-16 травня 2004 р. (див. стор. 15); стор. 24 — церква св. Миколая Чудотворця у м. Львові

НОВИНИ З УКРАЇНИ

Відбулася зустріч керівників та повноважних представників християнських Церков України

19 травня 2004 р. в рамках роботи з налагодження співпраці між християнськими Церквами України на запрошення Голови Всеукраїнського союзу церков християн віри євангельської (п'ятидесятників) Михайла Паночка відбулася чергова зустріч керівників та повноважних представників християнських Церков України.

У зустрічі взяли участь представителі УПЦ КП Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет та прес-секретар Київської Патріархії ігумен Євстратій (Зоря), верховний архієпископ Української Греко-Католицької Церкви кардинал Любомир Гузар та керівник бюро УГКЦ в м. Києві протоієрей Олекса Петрів (УГКЦ), заступник голови Конференції Єпископів Римо-Католицької Церкви в Україні єпископ Маркіян Трофим'як, єпископ Віталій Скомаровський та священник Ігор Ольховський (РКЦ), заступник президента Всеукраїнського союзу об'єднаних євангельських християн-баптистів Степан Корнута, голова Всеукраїнського союзу церков християн віри євангельської Михайло Паночко, заступник голови Союзу вільних церков християн євангельської віри України Микола Сичов, заступник голови ради єпископів Української християнської євангельської церкви Микола Саламаха, представник від Української лютеранської церкви пастор Олег Округін, президент синоду Німецької євангелічно-лютеранської церкви Володимир Лесной, а також запрошені на зустріч голова Державного комітету України у справах релігій Віктор Бондаренко, голова комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності Лесь Танюк та директор Інституту релігійної свободи Олександр Заєць.

В якості спостерігачів на зустрічі були присутні керуючий справами УПЦ МП архієпископ Переяслав-Хмельницький Митрофан та ректор Київської духовної академії і семінарії (МП) протоієрей Микола Забуга.

Під час зустрічі, яка була підготовлена в рамках діяльності Нарadi представників християнських Церков України, було поінформовано про напрацьовані нею документи, а також про подальші напрями її роботи. Під час дискусії щодо діяльності Нарadi, яка виникла серед присутніх на зустрічі, було з'ясовано, що діяльність Нарadi не розглядається її учасниками як альтернативна Всеукраїнській раді церков і релігійних організацій або як заангажована у якісь політичні процеси. Покликання Нарadi — сприяти налагодженню міжконфесійного діалогу та допомагати християнським Церквам України разом виконувати своє покликання у боротьбі з суспільними проблемами — поширенням бездуховності, аморальності та інших негативних явищ.

Прикладом такої спільної праці стало прийняття спільного Звернення керівників християнських Церков України до держави і співгромадян з приводу захисту життя людини, яке після підписання його всіма бажаними керівниками християнських Церков має бути оприлюднене на спільній прес-конференції в інформаційному агентстві УНІАН 1 червня 2004 р., — коли в Україні відзначається Міжнародний день захисту дітей.

Більша частина звернення стосується роз'яснення погляду Церков на таке моральне і соціальне зло, як вбивство ненароджених дітей — аборт — і заходів протидії йому. На зустрічі також було ухвалено рішення про підтримку ініціативи створення спеціального Всеукраїнського міжконфесійного комітету захисту життя людини. З цього приводу було вирішено утворити організаційний комітет з підготовки конференції, покликаної заснувати таку організацію, та детально розглянути і висвітлити всі проблеми, пов'язані із захистом життя людини.

Учасники зустрічі також розглянули питання проходження в українському парламенті законопроектів,

НОВИНИ УГКЦ

Блаженніший Любомир Гузар: «Патріархат — це тільки початок шляху до кращого розвитку Церкви і її становища у суспільстві»

Поєднання у спільній молитві молодих українців і поляків, зближення між молоддю двох країн є найкращим шляхом до порозуміння між сусідніми народами, зазначив глава УГКЦ Блаженніший кардинал Любомир Гузар, відповідаючи на запитання українських і польських журналістів у Варшаві, в редакції «Газети виборчої» — найбільшого польського щоденного часопису. Безпосередньо перед прес-конференцією кардинал брав участь у нічних чуваннях під час молитовного зльоту молоді у відомому паломницькому центрі — Ледниці. Серед 180 тисяч молодих християн, присутніх в Ледниці, було понад три тисячі українців.

Стосовно перспективи возз'єднання християн на Україні в одну Церкву кардинал пояснив, що на разі питання так не стоїть. А йдеться передусім про створення греко-католицького патріархату, яке відповідало б як ухвалам II Ватиканського собору, так і Кодексові канонів східних Церков.

За словами Любомира Гузара, в даний час поширеними є два типи побоювань перед ідеєю патріархату: по-перше, що внаслідок створення патріархату українські греко-католики віддаляться від Ватикану, по-друге, що він сприятиме зростанню українського націоналізму. Кардинал Гузар назвав необґрунтованими обидва ці страхи, підкреслюючи, що патріархат сприятиме радше зміцненню, аніж ослабленню зв'язку УГКЦ з Петровою столицею. Що ж до націоналізму, зазначив кардинал, то це

явище, звісно, не є добром для Церкви, що видно хоча б на прикладі православної Церкви Греції, відомої своїм націоналізмом, і тих труднощів, які вона переживає у стосунках з Константинополем.

Глава УГКЦ зазначив, що не поділяє і побоювань православних Церков України у зв'язку з ідеєю греко-католицького патріархату і розповів, що найближчим часом УГКЦ має намір пояснити свою позицію безпосередньо главам і представникам окремих православних Церков. Водночас кардинал Гузар зазначив, що не слід покладати надмірні сподівання на те, що створення патріархату автоматично означатиме розв'язання всіх проблем. «Це буде тільки початок шляху до кращого розвитку Церкви і її становища у суспільстві», — зазначив він.

Кардинал розповів, що будівництво греко-католицького собору у Києві просувається дуже швидко і висловив надію, що в листопаді ц. р., коли в столиці України проходило синод єпископів УГКЦ, будуть освячені банні хрести нової святині.

На прес-конференції у редакції «Газети виборчої» кардинал Гузар зазначив, що він спокійний за долю українських греко-католиків у Польщі після її вступу до Європейського союзу. Адже в цій країні існує розбудована структура Церкви: митрополія з двома дієцезіями, відповідне число парафій і духовенства, власна духовна семінарія.

Той факт, що останнім часом Україна наблизилася радше до Росії, ніж до ЄС, на його думку, впливає значним чином з позиції Заходу, яка проявляється в часто перебільшених побоюваннях перед нашою країною. У цьому контексті глава УГКЦ висловив вдячність Польщі за обстоювання інтересів України у Євросоюзі і попросив про подальше провадження такої ж політики.

На прес-конференції йшлося також про труднощі у створенні структур греко-католицької Церкви в Росії, де лише в Новосибірську існують парафії католиків візантійського обряду, які підлягають місцевому латинському архієпископу. Важкою є рівно ж ситуація у Білорусі, де греко-католики офіційно зареєстровані, але не можуть похвалитися надмірною симпатією властей, додав кардинал. Водночас активно розвивається життя греко-католицької Церкви на Східній Україні, де її структури були колись цілковито розгромлені царською владою: в даний час там діють три екзархати (Київський, Донецький і Одесько-Кримський), крім того, незабаром має постати ще один екзархат — на Волині.

За матеріалами КАІ
підготувала Зоряна Курдина

Закінчення. Початок на стор. 2

які стосуються суспільної моралі та інтересів релігійних організацій. Було прийнято і підписано відповідні звернення до законодавців, в яких, зокрема, підтримано пропозицію звільнити релігійні організації від сплати податку на землю, а також обмежити рекламування алкогольної та тютюнової продукції.

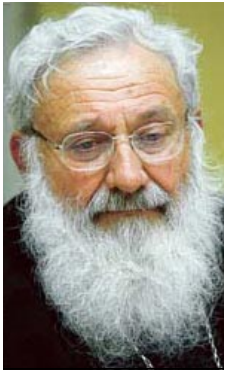
Учасники зустрічі також зверну-

лися до Державного комітету України у справах релігій з листом, в якому викладено занепокоєння християнських Церков України спробою міжнародного комерційного конгломерату — т. зв. «Церкви саєнтології» — отримати в Україні статус релігійної організації, та прохання врахувати їхню думку під час ухвалення з цього приводу відповідного рішення.

Зустріч керівників та повноважних представників християнських Церков України пройшла у доброзичливій і діловій атмосфері та стала ще одним кроком на шляху налагодження тісної співпраці християнських конфесій заради благополуччя і процвітання українського народу.

Прес-служба УПЦ КП
(www.kievpatr.org.ua)

Блаженніший Любомир здійснив прощу до Ледниці

29 травня 2004 року Глава Української Греко-Католицької Церкви Блаженніший Любомир Кардинал Гузар взяв участь у щорічній прощі до Ледниці (Польща). Цей величавий захід вже

увосьме організують Монахи Домініканці. Привертає увагу те, що у прощі, яка щоразу має дещо відмінний сценарій, цього року взяли участь 180 тисяч молодих людей, зокрема група молоді з України.

У рамках прощі о 19.20 розпочалася Архієрейська Божественна Літургія, яку очолили кардинал Юзеф Глемп, Примас Польщі, та Блаженніший Любомир Кардинал Гузар, Глава УГКЦ. Під час Літургії обидва кардинали виголосили слова перепрошення за всі ті кривди, які чинили наші наро-

ди один одному впродовж спільної історії. Основою для цих промов став Лист Святішого Отця Івана Павла II щодо поєднання українського і польського народів, опублікований 7 липня 2003 року. У листі Святіший Отець Іван Павло II зокрема писав: «Нове тисячоліття, яке щойно розпочалося, вимагає, щоб українці та поляки не залишались в'язнями сумних спогадів свого минулого, але, переосмислюючи з новим духом минулі події, подивились одні на одних поглядом поєднання, зобов'язуючись будувати краще майбутнє для всіх.

Як Бог простив нам у Христі, так і віруючі повинні вміти взаємно прощати отримані кривди і просити прощення за власні прогрішення, щоб зробити свій внесок у побудову такого світу, який би шанував життя, справедливість, злагоду і мир. Крім того, християни, знаючи, що «Того, хто не знав гріха, Бог за нас зробив гріхом» (2 Кор. 5, 21), покликані визнати помилки минулого, щоб розбудити влас-

не сумління перед обличчям сучасних небезпек, відкриваючи свої серця до справжнього і тривалого навернення...»

Відтак Блаженніший Любомир та Високопреосвященний

Юзеф на знак початку нової епохи у відносинах між Україною та Польщею випустили у небо двох голубів.

У рамках цього візиту до Польської республіки Блаженніший Любомир 30 травня відвідав редакцію провідного польського видання «Газета виборча» (див. стор. 3). 31 травня Глава нашої Церкви відбув до Рима, де очолить роботу Постійного Синоду УГКЦ.

На фото: кардинали Любомир Гузар (ліворуч) і Юзеф Глемп

о. Ігор Яців

Про молодіжний апостолят в Україні та програму праці Патріаршої комісії у справах молоді УГКЦ у 2004 році

На прес-конференції, яка відбулася на Святоюрській горі 11 травня 2004 року, о. Йосиф Мілян, голова Патріаршої комісії у справах молоді УГКЦ, розповів журналістам про те, як здійснювалася до підготовка чотирьох молодіжних прощ (до Унева, Ледниці, Зарваниці та Ченстохови) та представив програму праці молодіжної комісії у 2004 році.

Ці чотири прощі проходять у контексті Року Польщі в Україні. Перша з них — XI молодіжна проща до Унева пройшла 14-16 травня 2004 р. Її організаторами стали Патріарша комісія у справах молоді УГКЦ, ТУСК «Обнова», Мальтійська служба допомоги. У прощі взяли участь також близько 100 молодих людей з Польщі.

Наступна проща (28-30 травня 2004 р.) — до м. Ледниця (Польща) — відбулася з ініціативи Глави УГКЦ та Примаса Польщі кардинала Юзефа Глемпа. Організатори — Патріарша комісія у справах молоді УГКЦ та Комісія у справах молоді Перемишльсько-Варшавської Митрополії УГКЦ.

25-27 червня 2004 р. відбудеться всеукраїнська молодіжна проща до Зарваниці, в якій візьме участь і молоді з Польщі. Під час прощі пройде III Молодіжний фестиваль сучасної духовної пісні «Відлуння», започаткований у 2001 році з нагоди зустрічі Святішого Отця Івана Павла II з молоддю. Цьогорічний заключний тур фестивалю відбудеться у с. Зарваниця 26 червня, а гала-концерт — у м. Тернополі 27 червня.

26 вересня 2004 р. група української молоді разом з Блаженнішим Любомиром візьмуть участь у прощі на Ясну гору у Ченстохові — до найбільшої польської святині.

О. Йосиф Мілян повідомив також про інші заходи, які буде проводити молодіжна комісія. Так, у рамках відзначення Року особливої молитви за прославу Слуги Божого Митрополита Андрея та Ісповідника віри Патріарха Йосифа 28-29 липня 2004 р., в 139-ту річницю від дня народження Митрополита Андрея, відбудеться молодіжна проща зі Львова до с. Прилбичі (ро-

динного гнізда Митрополита). Цій прощі передуватиме молодіжний трудовий табір у духовно-реколекційному центрі в м. Новояворівську.

13-15 серпня 2004 р. в Дрогобичі відбудеться Форум молодіжних християнських організацій, рухів і спільнот УГКЦ, завданням якого є активізація молодіжного апостоляту в нашій Церкві, налагодження координованої співпраці цих організацій з Церквою, складання планів праці на майбутнє.

На осінь цього року в Києві заплановано конференцію «Віра і розум» на підставі енцикліки «Fides et ratio» Святішого Отця Івана Павла II. До участі у цій конференції буде залучено студентів і викладачів провідних університетів України.

Закінчилася підготовка делегації української молоді, яка візьме участь у проекті «Генуя — місто європейської культури» (5-11 липня 2004 р.), та розпочато приготування до участі нашої молоді у XX Всесвітньому дні молоді, що відбудеться в Кельні (Німеччина) у серпні 2005 р.

Блаженного Емільяна Ковча проголошено покровителем Перемишлян

15 травня 2004 року, у рамках XI молодіжної пішої прощі до Святоуспенської Унівської лаври (14-16 травня), у м. Перемишляни (Львівська область) відбулися урочистості на честь блаженного священномученика Емільяна Ковча (отець Емільян був парохом у Перемишлянах і саме там здійснив свій християнський подвиг).

Для вшанування пам'яті блаженного священномученика до міста, де проходило його душпастирське служіння, завітали Блаженніший Любомир Кардинал Гузар, Глава УГКЦ; Преосвященні Владика Юліан Вороновський, Єпарх Самбірсько-Дрогобицький, та Юліан Гбур, Єпарх Стрийський. Гостем свята був уродженець Перемишлян п. Адам-Даніель Ротфельд, віце-міністр закордонних справ Польської республіки. Пан Адам прибув до міста свого народження, щоб віддати шану тим людям, які врятували йому життя під час переслідування євреїв у роки Другої світової війни. Його рятівниками були Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький та його брат блаженний Климентій Шептицький, ігумен Унівського монастиря.

Блаженніший Любомир та всі присутні біля парафіяльного храму Святого Володимира зустріли учасників прощі. Зі словами привітання виступив Глава УГКЦ. Він висловив радість з нагоди свята — спочатку українською, а потім польською мовами, адже у прощі взяли участь близько сотні мо-

Зліва направо: п. Адам-Даніель Ротфельд, п. Василь Мартиняк, Владика Юліан Гбур, Блаженніший Любомир Гузар

лодих людей з Любліна (Польща). Блаженніший Любомир наголосив, що спільна участь у цій прощі українців і поляків дає підґрунтя нашій надії на краще майбутнє.

Відтак у храмі пройшов Молебен до Пресвятої Богородиці, що його відслужив Владика Юліан Гбур. На завершення богослужіння було оголошено декрет Блаженнішого Любомира про призначення для храму і парафії м. Перемишлян другого покровителя — блаженного священномученика Емільяна Ковча. Після цього Глава УГКЦ вніс до святого місця і поклав на престолі мощі блаженного Емільяна.

Згодом на сходах перед храмом Святого Володимира та Блаженного Емільяна, — а саме так відтепер називатиметься цей храм, — Блаженніший Любомир Гузар, п. Адам Ротфельд, п. Василь Мартиняк, голова

Перемишлянської райдержадміністрації, та місцевий настоятель римо-католицького костелу о. Петро Смука виголосили промови. Основною думкою у слові Глави УГКЦ була тема людської доброти. Він зокрема сказав, що люди, які чинили добро, були і шістдесят років тому (доказ цього — присутність між нами пана міністра), є і тепер. Пам'ятаючи про це, ми повинні переборювати страх перед майбутнім.

Пан Адам Ротфельд українською мовою виголосив слова вдячності тим людям, які, ризикуючи собою, врятували йому життя. Він сказав, що беатифікація о. Емільяна Ковча стала моментом визнання, подяки всім тим, хто виявляв милосердя у роки воєнного лихоліття.

П. Василь Мартиняк у своєму виступі зокрема повідомив про рішення Перемишлянської міської ради про визнання п. Адама Ротфельда почесним громадянином міста. Після привітання о. Петра Смука розпочався святковий концерт. Згодом прочани вирушили до Унівського монастиря.

Проща завершилася 16 травня Архієрейською Літургією, яку, у співслужінні з Владиками Юліаном Вороновським та Юліаном Гбуром, відслужив Блаженніший Любомир Гузар, Глава УГКЦ.

*о. Ігор Яців,
прес-секретар Глави УГКЦ*

НОВИНИ УАПЦ

Вітання польському народові з нагоди вступу до Євросоюзу

Традиційне свято Польщі, День Конституції 3 травня, у цьому році було позначене радістю вступу країни до НАТО та Європейського союзу. З нагоди польського національного свята архієпископ Харківсько-Полтавський УАПЦ Ігор надіслав послові Польщі в Україні Мареку Зюлковському привітання такого змісту: «Високодостойний Пане Посол! Сердечно вітаючи Вас із національним святом братнього польського народу – Днем конституції, вірні Української Автокефальної Православної Церкви

переживають цього року особливе зворушення. Традиційне свято Конституції, котре завжди нагадує про героїчні змагання Польщі за свою незалежність і про драматизм політичного пограниччя, де знаходилася наша спільна держава — Річ Посполита, цього року позначає рубіжну подію в історії Польщі: входження Вашої славної країни до об'єднаної Європи. Віримо, що закорінена в багатовіковій християнській традиції польська спільнота знайде в європейському домі своє місце, зуміє гідно відповісти на виклики часу й зберегти свою національну тотожність, даючи

приклад розвитку іншим посткомуністичним державам, у тому числі й Україні. І нехай польська присутність стане постійним оздоровчим чинником у розвитку європейського суспільства, забезпечуючи його міцні зв'язки з нашою спільною християнською спадщиною. Хай над Богом береженою Польською державою завжди перебуває молитовна опіка небесної покровительки, здавна обраної польським народом за свою Царицю — Пресвятої Богородиці. Христос воскрес!»

Архієпископ Ігор відвідав урочистий концерт з нагоди Дня Конституції

Продовження на стор. 6-7

Блаженніший Любомир освятив нові приміщення видавництва «Свічадо»

Одним з засобів подолання сучасного стану в Україні: секуляризація суспільства з одного боку і релігійна поверховість з другого,— може і повинна стати релігійна література, яку в Україні видає, зокрема, видавництво «Свічадо». Видавництво перебуває у стані постійного розвитку та удосконалення. Доказом цього стало освячення його нових приміщень, яке 4 травня 2004 р. здійснив Блаженніший Любомир Кардинал Гузар, Глава УГКЦ.

У проповіді Блаженніший Любомир, звертаючи увагу присутніх на псалми, які учасники разом промовляли під час освячення, наголосив на трьох важливих моментах: потреба Божого благословення для кожної людської справи; мирне співжиття — запорука такого благословення; той, хто чинить Божу справу — живе з Бо-

гом і вже втішається цим благословенням. Ці моменти, які виділив Глава УГКЦ, неабияк стосуються працівників видавництва «Свічадо», які прагнуть Божого благословення, живуть і працюють у повній єдності та чинять Боже діло.

Після чину освячення відбулася зустріч Блаженнішого Любомира з працівниками видавництва, під час якої Глава УГКЦ наголосив на потребі організації в обласних містах України

інформаційних центрів, у яких можна було б отримати дані про УГКЦ, а також придбати відповідну релігійну літературу. На зустрічі йшлося також про велике значення літургійної літератури, богословських есе, релігійних книжок і журналів для дітей.

«Зрозуміло, що у книгах нашого видавництва годі знайти відповіді на всі питання, які турбують сучасну людину, — пише у «Слові до читача» директор «Свічадо» п. Богдан Трояновський, — проте ми намагаємось не згубити саме цей аспект людського існування. Адже людина, позбавлена життєдайного єднального джерела, заперечує саму себе, свою істину, своє поклонання. Лише істов може дати особі внутрішню єдність. Бог любить людину, нехай навіть вона не помічає цього ціле своє життя. У цьому полягає повна правда про людину».

Історична довідка:

У 80-х роках ХХ ст. українські студенти Люблінського католицького університету в Польщі вирішили активно включитися в боротьбу зі старою комуністичною системою в Україні. Сферою їхнього особливого зацікавлення була Церква і права християн на гідне життя. Таким чином зродилася ідея розпочати видавничу діяльність, бо саме книжка, на їхню думку, була найкращим способом пропагувати християнські цінності. Перші брошури виходили підпільно, а коли владна система у

Польщі лібералізувалася, діяльність було легалізовано. Видавництво прийняло назву «Свічадо». Темою перших брошур були літургійні питання, поstattь Митрополита Андрея, історія Церкви. На першому етапі діяльності видано близько 15 назв книг і брошур загальним тиражем 80 000 примірників. Частину накладів перевозили в Україну. Велику допомогу у поширенні видань надали Отці Студити.

Зміна політичної ситуації в Україні дала змогу перенести видавничу діяльність до Львова.

Після річної перерви, пов'язаної з державотворчими змінами, з благословення Блаженнішого Мирослава Івана Любачівського «Свічадо» налагоджує співпрацю з Отцями Студитами, а з 1992 р. розпочинає свою діяльність як видавничий відділ монастиря Монахів Студитського Уставу.

Щомісяця у видавництві виходять друком 3-5 нових назв видань. На початок 2003 р. видруковано 440 видань загальним тиражем близько 2,5 млн. примірників.

Продовження. Початок на стор. 5

3 травня та вступу Польщі до Європейського союзу, що відбувся в Харківській філармонії 3 травня 2004 р. Владика Ігор передав консулові Польщі в Харкові Ярославу Ксьонжеку сердечні привітання з нагоди історичної зміни в житті Польщі й висловив надію, що й Україна в недалекому майбутньому також приєднається до Європейського союзу.

Панахиди за жертвами Другої світової війни

За традицією, котра склалася в останні роки, 8 травня — в день закінчення Другої світової війни — у Свято-Дмитрівському храмі м. Харків було відправлено Заупокійну

Службу Богу за всіма загиблими у цій війні. Після цього архієпископ Ігор з групою клиру й причету відвідав і відправив панахиди на могилах воїнів Війська Польського, розстріляних НКВД, біля меморіалу воїнам Радянської Армії в Лісопарку, пам'ятного знаку воякам Української Повстанської Армії на старому харківському цвинтарі — «Молодіжний парк», і на братській могилі чехословацьких воїнів у с. Соколове Зміївського району.

Книга українського священика про іслам

Харківське видавництво «Торсінг» спільно з російським видавництвом «Фенікс» з Ростова-на-Дону за під-

тримки Української літературної агенції видало книгу «Іслам», співавторами якої є священик Йоано-Богословської парафії м.Харкова Олег Кучер і викладач релігієзнавства Оксана Семотюк. Книга у коректній формі знайомить читачів з історією, віровченням ісламу, мусульманськими звичаями й обрядами, з динамікою розвитку ісламської спільноти в сучасному світі. Книга видана російською мовою накладом 5 тис. примірників.

Житіє вчм. Юрія Переможця видано українською мовою

Настоятель Свято-Юр'ївської парафії м. Полтави о. Ігор Литвин видав

НОВИНИ РКЦ В УКРАЇНІ

20-річний ювілей єпископства митрополита Львівського кардинала Мар'яна Яворського

Двадцять років тому, 24 травня 1984 року, професор, ректор Папської Богословської Академії в Кракові о. Мар'ян Яворський був номінований у сан єпископа та призначений адміністратором Львівської архієпархії, управління якої розташовувалось тоді в Любачеві (Польща).

Єпископське свячення о. Мар'ян Яворський отримав з рук кардинала Францішека Махарського в Кракові. В обряді також брали участь єпископ Перемишльський та єпископ-помічник Опольський — обидва походили з Львівської архієпархії. Відтоді єпископ Мар'ян Яворський працював в Любачеві, залишаючись деякий час ректором Богословської Академії.

В січні 1991 року був номінований митрополитом Львівським в сані архієпископа, а в травні того ж року відбувся його урочистий інгрес до кафедрального римо-католицького собору Успіння Пречистої Діви у Львові. Через рік митрополита Яворського було обрано головою Конференції Єпископату України, — цю посаду він обіймає досі.

У 1998 році архієпископ Мар'ян Яворський став кардиналом «in res-tore» — «в серці Папи», а офіційно — в січні 2001 року. З нагоди 20-ліття

єпископського служіння священники Львівської римо-католицької архідієцезії подарували кардиналу Мар'яну Яворському митру з вигаптуваним об-разом покровительки міста Львова — Матері Божої Благодатної.

У Брюховичах пройшов Третій архидієцезіальний з'їзд молоді

У селищі Брюховичі під Львовом, в приміщенні вищої духовної семінарії, у переддень Зіслання Святого Духа (29 травня) відбувся третій щорічний архідієцезіальний з'їзд молоді. У ньому взяло участь 575 молодих католиків з Львівської архідієцезії, Києва, Одеси, Ужгорода, а також із Польщі. Цього року зустріч пройшла під гаслом «Повернись до мене» і була присвячена проблемі наркоманії.

З огляду на багатонаціональне представництво, Господня молитва під час святої Літургії звучала п'ятьма мовами: польською, українською, словацькою, угорською і російською.

Проповідь виголосив о. Вацлав Грондальський (Польща) зі спільноти «Ченаколо», яка опікується наркозалежними особами.

Як повідомив один з організаторів зустрічі о. Яцек Валігура, темою наступного з'їзду молоді у Брюховичах (14 травня 2005 р., передпразднення Зіслання Святого Духа) буде Боже Милосердя.

у власному перекладі житіє вмч. Юрія Переможця та службу з акафістом. Обидва видання присвячені 10-річчю створення Свято-Юріївської парафії.

Книги можна замовити за адресою: *Свято-Юріївська парафія, вул. Зінківська, 16, м. Полтава; e-mail: uaochurch@septor.net.ua*

Вшанування 125-річчя Симона Петлюри в Полтаві

В день храмового свята Свято-Юріївської парафії м.Полтави у каплиці вмч. Юрія Переможця, не-подалік від поля сумнозвісної Полтавської битви, собором священнослужителів Харківсько-Полтавської епархії було відправлено Літургію, яку очолив архієпископ Ігор.

Прибули делегації з Харкова, Києва, Львова, Миколаєва.

Після Служби Божої архієпископ Ігор виголосив пастирське послання для міста Полтави: «Місто «Добротолубія», «Енеїди» та Симона Петлюри». Собор духовенства відслужив панахиду за упокій душі головного отамана УНР Симона Петлюри. Урочисте богослужіння завершилося хресним ходом довкола історичної каплиці вмч. Юрія Переможця.

Заупокійні богослужіння були відправлені також в Свято-Дмитрівському храмі м.Харкова та в Свято-Дмитрівській каплиці у Києві.

*Прес-служба Харківсько-Полтавської єпархії УАПЦ
(www.uaoc.org.ua)*

До уваги читачів!

Триває передплата на бюлетень «Агенція Релігійної Інформації» у 2004 році, яку можна оформити, починаючи з будь-якого місяця.

Вартість передплати:

1 місяць — 1 грн. 35 коп.
3 місяці — 4 грн. 05 коп.
6 місяців — 8 грн. 10коп.

Якщо Ви вважаєте, що зміст нашого видання буде корисним для Вас, і бажаєте регулярно одержувати бюлетень «Агенція Релігійної Інформації» поштою на початку кожного місяця, то просимо оформити передплату у Вашому поштовому відділенні.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС бюлетеня

«Агенція Релігійної Інформації»
33879

Ви можете знайти у Каталогі передплатних видань України на 2004 рік.

Періодичність виходу бюлетеня у 2004 році —

один раз на місяць.

Зайдіть на пошту і підтримайте церковну пресу!

До уваги наших дописувачів

Редакція АРІ застерігає за собою право редагувати і скорочувати матеріали, які подаються до друку.

Позиція редакції може не збігатися з думкою, що викладена в опублікованих матеріалах.

Редакція АРІ не зберігає і не повертає кореспонденцію, яка надходить на її адресу.

«Свічадо» презентувало Повну Симфонію до Святого Письма

25 травня 2004 року у приміщенні Українського католицького університету відбулася визначна подія в житті УГКЦ — презентація видання «Повна Симфонія до Святого Письма Старого та Нового Завіту», яке уклав п. Павло Смуk, ліцензіант біблійного богослов'я в Папському григоріанському університеті (Рим).

Повна Симфонія є першим в Україні покажчиком до Біблії, що охоплює повний канон Святого Письма, включно з второканонічними текстами (книги Товита, Юдити, 1-2 Макавеїв, Мудрості, Сираха, Варуха тощо). Цю книжку видало видавництво релігійної літератури «Свічадо».

Презентація розпочалася молитвою і благословенням Преосвященного Владики Юліяна Вороновського, Єпарха Самбірсько-Дрогобицького. Після цього до присутніх звернувся п. Богдан Трояновський, директор видавництва «Свічадо». Він, зокрема, сказав, що ця Симфонія є певним символом, певним знаком тих змін, які відбуваються в нашій Церкві — коли наші співвітчизники, наші фахівці реалізують великі наукові проекти.

Відтак слово мав укладач Симфонії п. Павло Смуk. Він розповів про те, як виник задум укладання Симфонії, а тоді зокрема сказав: «Ця книга, яку ми сьогодні презентуємо у своїй суті не є науковою працею і не призначена для використання у

науковій роботі (при науковій праці потрібно користуватися не перекладами, а оригінальними текстами і відповідними симфоніями).

Укладач Симфонії Павло Смуk (ліворуч) та директор видавництва «Свічадо» п. Богдан Трояновський

Ця Симфонія орієнтована на ширше коло користувачів: проповідників, душпастирів, студентів, а також всіх людей, які бажають глибше пізнавати Святе Письмо».

Відтак перед учасниками свята виступили о. д-р архимандрит Рафаїл Турконяк, о. Тарас Барщевський, кандидат біблійних наук, викладач УКУ, та п. Богдан Качмар, член Біблійного товариства. Вони передусім говорили про велику заслугу укладача цієї Симфонії, адже здійснення такого видання вимагає важкої і ретельної праці (обсяг Симфонії — 1309 сторінок). Доповідачі розповіли присутнім про Симфонію у контексті сучасної біблістики і перекладів Святого Письма.

Сподіваємося, що виконана праця внесе свою лепту у краще розуміння та

глибше вивчення Божого Слова вірними Христової Церкви, для його ефективнішого проповідування тим людям, на ґрунт сердець яких його зерно ще не впало, а понад усе для того, щоб це Слово принесло щедрий плід у щоденному житті кожного християнина.

о. Ігор Яців

Довідка:

Повна Симфонія є першим на Україні вказівником до Біблії, що охоплює повний канон Святого Письма. У ньому подані всі без винятку слова та словоформи (відповідно 18 861 та 53 032) та вказані всі місця їхнього вживання (648 337 цитат).

Симфонія призначена передусім для швидкого віднайдення тих місць у Біблії, приблизний зміст яких пам'ятаємо, але не можемо пригадати точного місцезнаходження. Пошук слід здійснювати за менш поширеними словами. Усі форми відмінюваних слів об'єднані в одну статтю під заголовком їх початкової форми. Для кожного слова і словоформи вказано кількість їх вживання як загалом у цілій Біблії, так і в кожній книзі зокрема. Крім того, подані корисні посилання на інші статі, наприклад варіантні слова, відповідні доконані або недоконані форми дієслів тощо. Видання призначене для душпастирів, богословів, студентів богословських студій, семінаристів та усіх християн.

НОВИНИ УГКЦ КІ

Конференція на тему європейського шляху розвитку України

15 травня 2004 р. в столичному Будинку вчителя відбулося відкриття Міжнародної науково-практичної конференції «Європейський шлях розвитку України: проблеми, труднощі, перспективи», організатором якої виступив Київський міжнародний університет (КиМУ).

На запрошення ректора КиМУ професора Хачатура Хачатуряна з благословення Патріарха Філарета у роботі конференції взяв участь інспектор Київської Духовної Академії і Семінарії протоієрей Костянтин Ло-

зинський. Від імені Владики він зачитав привітання учасникам конференції, в якому, зокрема, наголошувалося на важливості під час участі у євроінтеграційних процесах пам'ятати про своє духовне і культурне коріння, національну ідентичність та пріоритет духовних цінностей над матеріальними.

У Києві пом'янули жертв репресій, похованих у Биківнянському лісі

16 травня 2004 р. відбулося поминання понад 100 тисяч жертв сталінських репресій, похованих у Биківнянському лісі біля Києва. З благословення Патріарха Філарета спільну

панахиду за упокоєння жертв терору очолив ігумен Євстратій (Зоря). У молитві за померлих також взяли участь: єпископ Римо-Католицької Церкви Станіслав Широкоградюк та керівник бюро УГКЦ в Києві протоієрей Олекса Петрів.

Після панахиди ігумен Євстратій звернувся до тих, хто зібрався, зі словом, де наголосив, що пам'ять про страшні жертви, які український народ поніс протягом своєї боротьби за незалежність, та кров, пролита в різні часи за Україну, вимагають від нашого покоління зробити все можливе для того, щоб розбудувати на українській землі таку державу, про

«Дякуємо Богові та добрим людям...»: офіційно завершився час перебування в Україні копії Туринської плащаниці

26 травня 2004 року у Львівському державному академічному театрі опери та балету ім. Соломії Крушельницької відбулася святкова академія та концерт з нагоди завершення перебування в Україні копії Туринської плащаниці. Цю реліквію 28 вересня 2002 року було привезено до Львова з мінського храму святих Симона і Єлени (РКЦ).

Туринська плащаниця — реліквія, яка багато століть не залишає байдужими як віруючих, так і невіруючих. З 1898 року — саме тоді археолог і фотограф-аматор Секондо Піа зробив знімок і, проявляючи негатив, побачив позитивний фотографічний портрет Христа-Спасителя — розпочалося наукове дослідження плащаниці. Відтоді проведено багато різнопланових досліджень, які викликали жваві дискусії серед науковців. Однак досі не досягнуто одностайності. Та Божий люд, не чекаючи на остаточні результати, приходять до цієї реліквії для молитви і застанови. Для того, щоб забезпечити доступ до плащаниці якомога більшої кількості людей, зроблено копії, адже оригінал не можна вивозити за межі Турина.

В Україні перебувала сьома — остання — копія. Нагадаємо, що унікальність цієї фотокопії полягає в тому, що вона виконана в кольоровій

гамі, яка повністю відповідає оригіналові. Розмір фотокопії також збігається з оригіналом. Її виготовив Синдологічний Туринський центр (який займається дослідженням Туринської плащаниці) для християн Білорусі.

Мінська копія плащаниці є досконалішою, ніж усі попередні. Вона була освячена в Турині 28 квітня 2002 року. В момент обряду освячення копія плащаниці була покладена на оригінальну Туринську плащаницю.

Участь у святковій академії взяли Глава УГКЦ Блаженніший Любомир Кардинал Гузар, Єпарх Стрийський Преосвященний Владика Юліян Гбур, Єпископ-ординарій Луцької дієцезії РКЦ в Україні Преосвященний Владика Маркіян Трофим'як, мери деяких міст, у яких перебувала плащаниця, керівники місцевих органів вла-

ди, численне духовенство та миряни.

Із зверненням до святочної громади виступив Блаженніший Любомир. «Коли завершується якась акція, — сказав, зокрема, Глава нашої Церкви, — її організатори звичайно намагаються побачити певні результати, зробити висновки. Ця святкова академія завершує похід плащаниці українською землею, проте його наслідків ми не знаємо... Те, що можна було б назвати результатами, знають тільки ті, хто духовно скористав із часу перебування у нас Туринської плащаниці. Тому годі говорити про статистичні дані. Ми можемо тільки в загальному сказати, що цей похід плащаниці був для нас благословенним». Згодом Блаженніший Любомир подякував всім, хто доклав зусиль для проведення прощі до копії Туринської плащаниці на нашій землі.

Відтак розпочався урочистий концерт, у якому взяли участь Лауреат Національної премії ім. Тараса Шевченка Львівська державна чоловіча хорова капелла «Дударик», Симфонічний оркестр Львівської філармонії, виконавиця сольних партій Наталка Половинка.

Щира подяка Богові та добрим людям за цей великий дар...

*о. Ігор Яців
прес-секретар Глави УГКЦ*

яку мріяли наші предки. У поминальних заходах, присвячених жертвам репресій, взяли участь політичні і громадські діячі, представники іноземних держав, численні кияни та гості столиці.

Вшанування пам'яті Симона Петлюри

В травні 2004 р. виповнюється 125 років з дня народження Голови Директорії Української Народної Республіки та Головного отамана Армії УНР Симона Петлюри.

З цієї нагоди 18 травня 2004 р. у столичному Будинку вчителя, де свого часу засідала Центральна Рада УНР, відбулася урочиста академія, присвячена Симону Петлюрі, в якій, на запрошення організаторів, взяв участь

Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет.

22 травня 2004 р. — в день річниці народження С. Петлюри — о 10 годині ранку відбулося урочисте покладання квітів до монумента Незалежності, в якому, з благословення Патріарха Філарета, взяв участь настоятель Свято-Володимирського патріаршого кафедрального собору протоієрей Борис Табачек.

Того ж дня о 12 годині у Володимирському соборі відбулася панахида за упокоєння душі Симона Петлюри, яку очолив о. Борис Табачек у співслужінні соборного духовенства. В цей день панахиди за упокоєння Голови Директорії УНР були відправлені і в інших храмах Київського Патріархату.

Пам'яті Великого Кобзаря

Щороку наприкінці травня в день поховання тіла Тараса Григоровича Шевченка на Чернечій горі в Каневі на Україні відбуваються заходи, присвячені пам'яті Великого Кобзаря.

Ось і цього року з нагоди вшанування генія українського народу в Києві 21 травня відбулося урочисте відкриття і освячення пам'ятної дошки на храмі Різдва Христового, де 17-19 травня 1861 р. стояла труна з тілом Шевченка, яку перевозили з Санкт-Петербурга до Канева.

Патріарх Філарет освятив дошку, а потім, у відбудованому храмі, разом з духовенством відслужив панахиду за упокоєння душі Тараса Григоровича Шевченка.

Закінчення на стор. 10

Туринська плащаниця повернулася до Мінська

В травні 2004 р. українці проводжали копію Туринської плащаниці до Мінська (Білорусь) — місця її постійного перебування. Ця реліквія протягом двадцяти місяців здійснювала паломництво містами України. За цей час перед плащаницею мали нагоду молитися у Львові, Києві, Донецьку, Одесі, Івано-Франківську, Тернополі, Стрию, Луцьку. Плащаниця перебувала в греко-католицьких, римо-католицьких та православних храмах. Її відвідали сотні тисяч наших співгромадян.

Для прощання із плащаницею на Львівський залізничний вокзал прийшов Блаженніший Любомир Кардинал Гузар, Глава УГКЦ. Сюди цю християнську реліквію привезли із Луцька, де вона протягом місяця перебувала у

кафедральному соборі св. Петра і Павла (РКЦ в Україні).

У слові до зібраної громади (зі Львова до Мінська плащаницю будуть супроводжувати сто п'ятдесят осіб) Блаженніший Любомир передусім подякував всім, хто спричинився до прибуття копії Туринської плащаниці в Україну та до її відвідання стількох

міст. «Сьогодні ми свідомі того, що плащаниця стала одним із дуже важливих факторів відродження релігійності нашого народу. Тож будемо старатися зберігати у наших серцях всі ті благодаті, які ми одержали біля цієї реліквії», — сказав Глава УГКЦ. На завершення Блаженніший Любомир Гузар поблагословив прочан на щасливу дорогу.

Перебування копії Туринської плащаниці на теренах нашої країни урочисто завершилось 26 травня 2004 р. святковою академією «Проща плащаниці в Україні», яка відбулася у Львівському драматичному театрі опери та балету ім. Соломії Крушельницької (див. стор. 9).

*о. Ігор Яців,
прес-секретар Глави УГКЦ*

Закінчення. Початок на стор. 8

В цих заходах взяли участь Київський міський Голова Олександр Омельченко, Міністр культури і мистецтв України Юрій Богущкий, Голова Ради національної безпеки і оборони Володимир Радченко, народні депутати України, керівники районів Києва, інші представники київської міської влади та громадськості. На пам'ять про подію Київський міський Голова подарував храму Різдва Христового дві старовинні ікони — Покрова Божої Матері та Архістратига Михаїла.

Півроку триває акція

«Божий Закон в кожному оселю»

18 травня 2004 р. виповнилися півроку відтоді, як стартувала Всеукраїнська акція «Божий Закон в кожному оселю». За цей час Київським Патріархатом було видано і безкоштовно поширено 200 тисяч примірників нового українського видання «Закону Божого». Книга, яку можна назвати настільною енциклопедією православ'я, викликала надзвичайний інтерес в Україні. Майже щоденно на ім'я Патріарха Філарета приходять сердечні подяки від тих, хто отримав «Закон Божий», а також прохання надіслати примірник цієї книги. Трапляються листи, в яких автори розповідають про те, що отримана ними книга стала причиною докорінної зміни світогляду і навернення до віри.

Часто лунають схвальні оцінки не тільки щодо змісту «Закону Божого», але й щодо легкої і доступної літературної української мови, якою вона видана.

Болгарський прем'єр-міністр відвідав Михайлівський Золотоверхий собор у Києві

Під час свого офіційного візиту на Україну 22 травня 2004 р. Голова Ради Міністрів Республіки Болгарія Симеон Сакс-Кобурготський відвідав Свято-Михайлівський Золотоверхий монастир. Від імені Київської міської влади болгарського прем'єр-міністра супроводжував секретар Київради Володимир Яловий.

При вході до монастиря високого гостя зустрів намісник обителі архієпископ Переяслав-Хмельницький Димитрій. Владика розповів керівнику уряду Болгарії та особам, які його супроводжували, про історію та сьогоднішній день Золотоверхої обителі, показав відновлені іконостаси, мозаїки та розписи Михайлівського собору. Болгарський гість високо оцінив побачене у храмі та на пам'ять про свій візит подарував для храму ікону святого великомученика Георгія Побідоносця. Владика Димитрій на згадку про Київ та храм на честь його святого покровителя подарував високому гостю ікону Божої Матері Почаївської та

документальний фільм про Золотоверхий монастир. Члени делегації поставили свічки у храмі, а потім оглянули експозицію музею історії і відродження Михайлівського Золотоверхого монастиря. Прем'єр-міністр Болгарії висловив своє задоволення побаченим і подякував за сердечний прийом та подарунки.

День Незалежності Ізраїлю

З нагоди святкування Дня незалежності Ізраїлю 18 травня 2004 р. Посольство Держави Ізраїль у Києві влаштувало урочисте прийняття.

На запрошення посла Ізраїлю в Україні Наомі Бен-Амі і з благословення Патріарха Філарета на прийнятті був присутній прес-секретар Київської Патріархії ігумен Євстратій (Зоря).

Патріарх Філарет

був присутній на промові Джорджа Буша (старшого)

На запрошення організаторів, 21 травня 2004 р. Патріарх Філарет був присутній на промові, яку перед українською аудиторією в Національному університеті імені Шевченка виголосив 41-й Президент Сполучених Штатів Америки Джордж Буш під час свого дводенного перебування в Україні з приватним візитом.

Прес-служба УПЦ КП

ДОКУМЕНТ

«Без масштабної державної програми християнської етики не можна провести справжню освітню реформу»

Регіональна нарада з питань християнської етики відбулася у прес-центрі Львівської обласної ради 18 травня цього року. Її відкрив голова Львівської обласної комісії з питань християнської етики Ярослав Пітко. Мета наради — проаналізувати сьогоdnішній стан викладання християнської етики, напрацювати механізми впровадження цього предмету у навчальні заклади, поділитися досвідом викладання християнської етики у різних областях України, визначити її місце в навчальних планах і проблеми підготовки вчителів.

На нараді були присутні перший заступник голови Львівської обласної Ради Ігор Держко, начальник головного управління освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації Михайло Бреґін, заступник начальника Головного управління науки і освіти Богдана Біляк; голова українського педагогічного товариства товариства ім. Г. Ващенка Оксана Ґентош; методист Катехитично-педагогічного інституту Українського Католицького універ-

ситету, вчитель християнської етики Галина Добош; магістр державного управління, голова Митрополичої Комісії шкільництва, референт бюро УГКЦ у Києві о. Роман Небожук, директор інституту післядипломної освіти Марія Барга, гості з Ужгорода, Тернополя, Донецька, Івано-Франківська.

У вітальному слові до учасників наради п. Ігор Держко зауважив, що «Освіта, релігійне виховання завжди були тією цариною, яка плекала національну ідею, тією сферою, яка будила український дух. І без масштабної державної програми християнської етики, яка буде впроваджена в усіх областях України, не можна провести справжню освітню реформу».

Голова українського педагогічного товариства товариства ім. Г. Ващенка Оксана Ґентош назвала кілька документів, які «абсолютно дають можливість Міністерству освіти і всім нам сприяти повноцінному відкриттю впровадженню християнської етики: Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права,

прийнятий 21 сесією генеральної асамблеї ООН (в Україні набув чинності ще в 1976 р.) — стаття 13; Конвенція ООН про права дитини (набула чинності в Україні у 1991 р.) — стаття 29; Європейська соціальна хартія (набула чинності в Україні у 1996 р.) — стаття 17; Конституція України — стаття 11, 27, 40; Закон про захист суспільної моралі тощо. Тобто, українські правові документи дають можливість впровадити предмет «Християнська етика» в навчальні заклади. За роки незалежності в Україні набуто чималого досвіду не тільки відкриття окремих спеціальностей, а й відкриття цілих навчальних закладів. І досить часто без достатньої матеріальної бази, кадрового і методичного забезпечення — і такі спеціальності, яких раніше в Україні не існувало. І тільки християнська етика наштовхнулася на значні перешкоди».

Після обговорення доповідей було прийняте звернення учасників наради, текст якого тут публікуємо.

*Голові Верховної Ради України
п. В. Литвину,
Прем'єр-міністрові України
п. В. Януковичу,
Міністрові освіти і науки України
п. В. Кременю,
начальникам управлінь освіти і
науки облдержадміністрацій,
головам обласних рад*

Ми, учасники регіональної наради з питань християнської етики та християнського виховання, висловлюємо свою стурбованість глибокою кризою моралі в українському суспільстві. Відродження України та моральне оздоровлення її громадян безпосередньо пов'язане з вихованням дітей та молоді, яке від часу хрещення України було і є християнським. Повернення до традиційного християнського виховання сьогодні є передумовою порятунку нації.

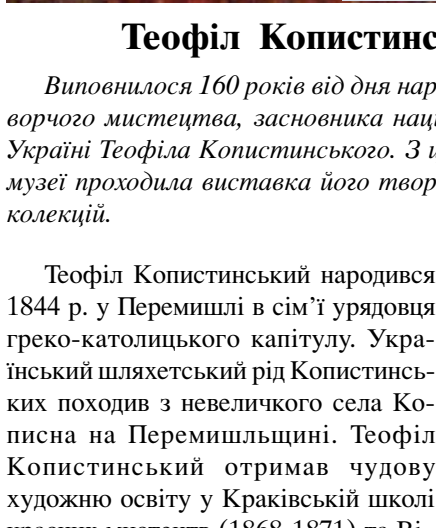
Вивчення предмета «християнська етика» як основи християнського виховання у навчальних закладах України — перший крок на цьому шляху. Певний досвід у навчанні дітей та підготовці вчителів з християнської етики має західний регіон України.

З 1990 р. у школах Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської областей було започатковано вивчення християнської етики, у 1997 році — прийнято ухвалу сесії Львівської обласної ради щодо запровадження християнської етики у навчальний процес, а згодом подібні ухвали сесій обласними радами інших областей України. Насьогодні вивченням християнської етики у західному регіоні України охоплено понад 700 тисяч учнів, працює більше 3 тисяч учителів, які викладають цей предмет. Підготовка та підвищення кваліфікації педагогічних

кадрів забезпечується обласними Інститутами післядипломної педагогічної освіти та Богословськими вищими навчальними закладами.

Здобутий позитивний досвід кількарічної праці та результати опитувань засвідчують велике зацікавлення дітей, молоді та громадськості вивченням християнської етики. Вчителі і батьки відзначають позитивні зміни у поведінці дітей, а це переконує нас у тому, що вивчення християнської етики у навчальних закладах сприятиме духовному відродженню українського суспільства.

Однак, органи державної влади залишаються осторонь цієї важливої справи, хоча ряд прийнятих державних документів є підставою для включення предмета «християнська етика» до навчальних планів закладів освіти,

Теофіл Копистинський — релігійний маляр,

Виповнилося 160 років від дня народження класика українського образотворчого мистецтва, засновника національної школи малярства на Західній Україні Теофіла Копистинського. З цієї нагоди у Львівському національному музеї проходила виставка його творів із збірок різних музеїв та приватних колекцій.

Теофіл Копистинський народився 1844 р. у Перемишлі в сім'ї урядовця греко-католицького капітулу. Український шляхетський рід Копистинських походив з невеличкого села Кописна на Перемишльщині. Теофіл Копистинський отримав чудову художню освіту у Краківській школі красних мистецтв (1868-1871) та Віденській академії образотворчих мистецтв (1871-1872).

У 1873 р. Т. Копистинський разом з родиною переїздить до Львова, де присвячує себе активній творчій праці і водночас вчителює — викладає рисунок в українській академічній гімназії та дівочому пансіоні при монастирі василянцях.

Одним з провідних у його творчості став портретний жанр. Як одного з найвидатніших портретистів Галичини характеризує митця галерея портретів українських культурних та громадських діячів другої половини XIX ст. та визначних постатей в історії України, виконана ним на замовлення Ради Народного Дому та Ставропігійського інституту у Львові (1872-1895). Ці твори вирізняються впевненим і точним рисунком, витонченою пластикою форм, чіткою врівноваженістю композиції, вишуканістю колориту, влучністю портретних характеристик.

Окрім праці у жанрі портрета, художник одним з перших у Західній

Україні звертається до теми життя та побуту селянства, до історичної тематики, доказом чого є численні ескізи, які, очевидно, слугували підготовчим матеріалом до майбутніх полотен.

Т. Копистинський яскраво задекларував свій талант і в царині художнього оформлення українських видань. У 1890-1891 рр. він виконує ряд заставок і рисунків-загадок та ілюстрацій до журналу для дітей та молоді «Дзвіночок», серед яких особливе захоплення викликали ілюстрації до поем Івана Франка «Лис Микита» та «Пригоди Дон-Кіхота».

Окрему сторінку у творчості Т. Копистинського посідає релігійне малярство, якому він присвятив близько сорока років праці. До складеного ним мистецького реєстру входить понад сто церков у містах і селах Галичини, для яких маляр виконав доволі значну кількість ікон, іконостасів та настінних розписів.

Серед творів церковного малярства, що зберігаються у Львові, слід виділити запрестольний образ «Преображення» (1899-1900) у Преображенській церкві; у Національному музеї — «Христос у в'язниці», «Христос після бичування», «Богородиця з дитям» (1910); у Львівському музеї історії релігії — «Успіння Богородиці» (1904) та «Благовіщення і коронування Марії» (1878).

реставратор, портретист

Діяльність Т. Копистинського як церковного маляра невід’ємна від його праці художника-реставратора. Він, зокрема, реставрував фрескові розписи у костелах оо. Бернардинів у Львові (1883), костелі св. Мартина у передмісті Жовкви (1886), парафіяльному костелі в Білінах (1895), кафедральному костелі на краківському Вавелі (1897).

Вагомим здобутком Копистинського-реставратора стало винайдення спеціальної методики перенесення фресок у музейні умови.

Результат діяльності Копистинського-реставратора — відновлення 150 творів давнього українського іконопису для археологічно-бібліографічної виставки у Львові (1888), присвяченої 900-річчю Хрещення Русі та 100-річчю Ставропігійського інституту.

На початку ХХ ст., коли закладалися підвалини Національного музею у Львові, подаровані художником ікони стали одними з перших цеглинок. Серед них варто згадати ікону «Спас Пантократор» (кінець ХІV-початку ХV ст.).

В останні роки життя маляр звертався у своїй творчості до алегорії та символіки. Акварельний ескіз «Суд ХХ століття» та його останній твір «Сон русалки (Воскресіння України)» не втрачають своєї актуальності й сьогодні.

Теофіл Копистинський помер 5 липня 1916 р. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові.

*Оксана Жеплинська,
зав. відділом українського
мистецтва ХІХ-ХХ ст. ЛНМ*

Твори художника: 1. Автопортрет; 2. Благовіщення і коронування Марії; 3. Воздвиження Чесного Хреста; 4. Нічний пейзаж; 5. Преображення; 6. Портрет дружини; 7. Портрет духовної особи; 8. Преображення Господне; 9. Христос після бичування; 10. Успіння Богородиці; 11. Озеро зіцнення; 12. Богоматір з дитям; 13. Спас Пантократор.

Закінчення. Початок на стор. 11

зокрема:

1. У Національній доктрині розвитку освіти України в XXI ст., прийнятій на Всеукраїнському з'їзді освітян України 7-9 жовтня 2001 року, в розділі «Національне і громадянське виховання» зазначено:

Головна мета національного і громадянського виховання — набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу.

Витоки ж духовних надбань українського народу, які належить успадкувати нашим нащадкам, — у християнській культурі, яку повинна пізнати кожна дитина в школі, вивчаючи предмет «християнська етика».

2. Указом Президента України «Про невідкладні заходи щодо остаточного подолання негативних наслідків тоталітарної політики колишнього Союзу РСР стосовно релігії та відновлення порушених прав церков і релігійних організацій» від 21.03.2002 — держава офіційно визнає потребу повернення релігійних цінностей у співжиття людей та забезпечення можливості виховувати дітей та молодь на засадах християнської моралі, розуміючи, що виховання без Бога — це дальше поглиблення духовної кризи і моральна деградація суспільства.

Сьогодні вже ніхто не заперечує ролі релігії та християнської моралі у духовному відродженні народу. Тому справа виховання національносвідомого громадянина України, здатного

служити Богові та Батьківщині, «усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та майбутніми поколіннями» (преамбула Конституції України), не може бути лише турботою Церкви та педагогів-ентузіастів.

Вважаємо, що забезпечення умов для християнського виховання дітей та молоді є прямим обов'язком органів державної влади, на які покладена конституційна відповідальність за стан суспільної моралі в державі.

Ми стурбовані тим, що до цього часу на державному рівні не розроблена система українського національного виховання на традиційно-християнських засадах, а органи державної влади не роблять конкретних кроків для запровадження предмета «християнська етика». Водночас творчі доробки та ініціативи педагогів не знаходять підтримки. Предмет «християнська етика», якщо й вивчається у навчальних закладах, то не займає рівноправного місця поряд з іншими навчальними предметами. Керівники навчальних закладів посилаються на відсутність цього предмету у переліку дисциплін, обов'язкових до вивчення. На підготовку вчителів християнської етики, написання та видання методичних посібників, придбання духовної літератури для шкільних бібліотек не передбачається жодного фінансування зі сторони держави.

Міністерство освіти і науки з 2005-2006 навчального року вводить для вивчення у 5-6 класах загальноосвітньої школи предмет «етика», зміст якого

має антихристиянське спрямування, не розкриває основ християнських цінностей і культури. Вважаємо неприпустимим введення цього предмету у навчальні плани загальноосвітньої школи, програма якого суперечить християнським цінностям українського народу. Звертаємось до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, Міністерства освіти і науки України, обласних рад та обласних адміністрацій з наступним:

— вжити невідкладні заходи для розробки і прийняття цілісної системи християнського виховання дітей та молоді України, керуючись наведеними вище державними документами;

— включити предмет «християнська етика» у інваріантну частину базового навчального плану;

— передбачити додатково у Переліку напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах України, спеціалізацію «вчитель християнської етики».

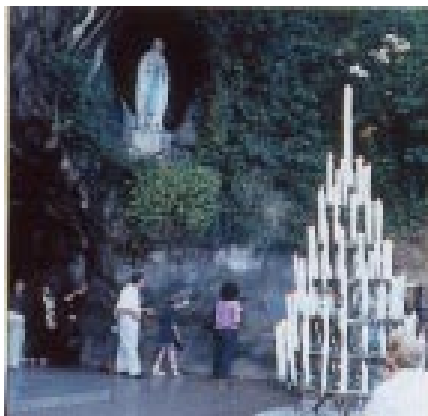
Звертаємось до Начальників управлінь освіти і науки всіх областей України — без вагань і побоювань запроваджувати предмет «християнська етика» як основу християнського виховання дітей та молоді. Віримо, що спільними зусиллями зможемо подолати глибоку духовну кризу в Україні, оберігти нашу молодь від деморалізації та домогтися морального оздоровлення українського суспільства.

*Учасники розширеної
регіональної наради з питань
християнської етики та виховання*

З паломництва до Лурду повернулася група українських військовослужбовців

Закінчилося двотижневе паломництво до католицької святині в Лурді (Франція), яке здійснила міжконфесійна група паломників з України. До цієї групи увійшли 86 вірних УГКЦ, УПЦ МП та УПЦ КП, а також українські військовослужбовці на чолі з єпископом Зборівським УГКЦ Михаїлом (Колтуном).

«Наш маршрут проходив через Польщу, Німеччину, Францію, Італію. Дорога нелегка, тому ми повинні запевнити один одного в братерській любові — у підтримці, увазі, ввічливості, терпимості. Адже все минає, а любов залишається. І це є запорукою успіху нашого паломництва», — зазначив єпископ Михаїл (Колтун).

Перебуваючи 19 травня у Ватикані, паломники привітали Святішого Отця Івана Павла II з 84-літтям. Після цього відбулася поїздка до міста Барі, де зберігаються мощі святого Миколая

Чудотворця. Звідти транзитом через інші культурні центри Європи: Венецію, Відень, Будапешт — паломники повернулися на Україну.

Щороку у травні, у Лурдському санктварії збираються військові з усього світу, щоби поклонитися Пресвятій Богородиці і разом помолитися про мир у людських серцях і на Землі. Паломництва військовослужбовців до Лурду почали проводитися з 1958 року з ініціативи двох капеланів, а також військовослужбовців-християн з різних європейських країн, які пережили трагедію першої світової війни.

Традиція участі представників України у паломництві до Лурдської святині сягає 1996 р.

О. Артур Колодзейчик SJ

(Європейський центр комунікації і культури, Варшава):

«Динамічні й інтенсивні елементи журналістики повинні допомогти людині віднайти шлях до глибокого і зрілого осмислення виборів, що їх ставить перед нею життя»

11-16 травня у Варшаві проходив XV Європейський фестиваль релігійних програм. На форумі були представлені 42 фільми різних телекомпаній з 18 країн Європи. Організаторами фестивалю виступили дві християнські медіа-організації: Всесвітня католицька асоціація SIGNI та Асоціація християнських ЗМІ WACC, до якої входять протестантські, православні і католицькі Церкви. Фінансову підтримку форуму надала католицька добродійна організація «Церква в потребі», а інформаційну — Польське радіо та телебачення, католицьке інформаційне агентство KAI, релігійний журнал для молоді «Miłujcie się» («Любіть один одного»), інші християнські часописи.

Представлені на форумі телепрограми були поділені на п'ять категорій: новини і документальні фільми; тележурнали; філософські фільми; розваги, драма, музика і мистецтво; дитячі і молодіжні програми. Міжнародне журі, до якого входили представники різних країн і релігійних деномінацій, найвищу оцінку в категорії «документальний фільм» присудило стрічці «Крик в тиші», в якій висвітлюється драматична ситуація в охопленому війною Судані (компанія CRTN, продюсер Марк Рідман). У категорії дитячих програм переміг данський фільм «Ісус та Жозефіна», — на думку учасників журі, незважаючи на певне відхилення від суворого канонічності, він наближає дітей до Бога.

Розташований поблизу столиці Польщі Європейський центр комунікації і культури (ЕССС), відомий тим, що періодично, з великою любов'ю і посвятою у справу, організовує професійні курси для журналістів з країн Східно-Центральної Європи, і цього разу надав можливість міжнародній групі журналістів безпосередньо слідкувати за розвитком подій на фестивалі, що проходив у Варшаві, за відомою всім шанувальникам польського телебачення адресою (Воронича, 17). Своїми роздумами про побачене на фестивалі і про завдання релігійної журналістики загалом ділиться о. Артур Колодзейчик (Товариство Ісуса), відповідальний за медіа-курси при ЕССС.

Дуже добре, що цей фестиваль відбувся, — думаю, знаменним є те, що Європа починає помічати: окрім її західного крила і західної культури, які традиційно були присутні в мас-медіа і на площині тієї міжнародної співпраці, виразником якої є цей фестиваль, існує ще й багата різноманітна культура Центральної, Східної і Південної Європи.

Те, що ми побачили на фестивалі, — це свого роду роздвоєння. Західні програми стосувалися переважно того, що є болісним досвідченням їхнього суспільства: старіння, хвороби, драматичні дилеми, — ці теми, очевидно, важливі, однак не можуть претендувати на всеохопність.

Думаю, що географічне просування фестивалю у східному напрямку, до Варшави, є добрим знаком, — хоча, мабуть, ми не до кінця використали той час для взаємного пізнання, для обміну можливостями співпраці, думками і творчими планами...

Наш Європейський центр культури і комунікації у Варшаві є тим закладом, який прагне надавати професійні знання; ми організуємо курси, пов'язані із фаховим вдосконаленням в окремих галузях журналістики, але також намагаємось, при нагоді, створювати можливість для рефлексій, обміну думками, пошуку відповідей на

запитання: «Що означає релігійний, духовний елемент, — елемент поглибленої культури, поглибленої вразливості, — у щоденній журналістській праці?»

Ми звертаємось рівно ж до етичних проблем, пов'язаних з журналістською діяльністю, говоримо про способи показу важких людських проблем та виборів у контексті «видовищних» форматів, які є популярними і користуються зацікавленням слухачів, читачів чи телеглядачів.

Так само, як, виходячи з християнської точки зору, ми намагаємось бачити людину як цілісне створіння, — так і тут, розглядаючи журналістську працю, намагаємось охопити різні її

аспекти: побачити журналіста як особистість, як людину творчості, людину, наділену певними фаховими навичками і т. д...

Гадаю, нам слід прагнути шукати нові можливості висловлювати те, що є найглибшим сенсом людських дилем, людських запитань про сенс життя, про вибір, який слід робити в різних ситуаціях; показувати це на живому прикладі людей, з динамізмом і з радістю; у формі, яка була б привабливою і яка б давала змогу налагоджувати діалог із глядачем та слухачем, що призвичаєний до дуже динамічних способів переказу, — властивого, наприклад, відеокліпам... Думаю, для культур країн європейського Сходу властивим є, щоби ті швидкі, динамічні, інтенсивні елементи журналістики допомагали людині віднайти шлях до рефлексії, до сповільнення особистого ритму, до глибокого і зрілого осмислення виборів, що їх ставить перед нею життя, — тобто те, що у щоденному ритмі і щоденному інформаційному пересиченні могло б десь загубитися.

І в цьому особливого значення набувають скарби медитації, художності, істини, яка оточує нас, — ті скарби, що їх віднаходимо в творах журналістів, письменників та режисерів Східної Європи.

НОВИНИ З ВАТИКАНУ

***

«Місія церковних університетів і факультетів — подолати розрив між вірою і культурою», — зазначив Папа Іван Павло II, приймаючи працівників Ватиканської Конгрегації католицької освіти. Цього року вони святкують 25-річчя публікації першої Апостольської конституції про церковні інститути і факультети «*Sapientia Christiana*» («Християнська мудрість»).

За словами Папи, освітня функція Церкви набуває особливого значення в наш час, «відзначений вражаючим технічним прогресом і, разом з тим, суперечностями, розбратом та конфліктами».

У цих складних умовах, продовжує Святіший Отець, церковні університети і факультети повинні «повністю присвятити себе об'єднанню світу науки і культури з істиною віри і розкриттю рятівного характеру Божого задуму в реаліях нинішнього світу».

Святіший Отець переконаний, що основною місією освітніх інститутів «залишається глибоке розмірковування і проголошення божественного таїнства, яке явив нам Христос». «У зв'язку з тим я закликаю продовжувати ініціативи, спрямовані на зміцнення зв'язків, які існують між Божественним Откровенням і новими сферами пізнання в сучасному світі», — сказав Іван Павло II.

***

Виступаючи на 60-й сесії Комісії ООН із захисту прав людини, постійний спостерігач Ватикану при цій організації архієпископ Сільвано Томазі закликав звернути увагу на явище торгівлі людьми. У своєму виступі прелат назвав «торгівлю живим товаром» обурливим фактом порушення прав мігрантів.

«У торгівлю людьми щороку втягується близько мільйона осіб. Вона включає різні типи експлуатації жінок, чоловіків та дітей. Ці люди змушені жити в рабських умовах, потерпають від сексуального насильства, жебракують; їх позбавляють людської гідності, даної їм Богом. Вони є предметом організованої злочинної діяльності, щорічний прибуток від якої сягає мільярдів доларів», — зазначив прелат.

Представник Ватикану закликав міжнародні організації зробити все можливе для викоринення цього явища і відзначив необхідність розробки «регіональних механізмів і законів боротьби з цим соціальним злом».

Архієпископ Томазі також підкреслив важливість «чіткого юридичного захисту» мігрантів. «Дозвіл на тимчасове проживання повинен бути символом правового захисту переселенця і можливості його інтеграції в структуру нового суспільства», — підсумував він.

***

За повідомленням прес-служби Ватикану Іван Павло II відвідає Берн і прийме участь в першій Національній зустрічі католицької молоді Швейцарії. Заходи відбудуться 5-6 червня цього року.

Передбачається, що літак Святішого Отця вилетить з Рима 5 червня о 9.45 ранку і через дві години приземлиться на військовому летовищі міста Пайєрн. Святішого Отця зустрічатиме делегація Федеральної ради Швейцарії.

Після прибуття Іван Павло II вирушить до Берна. Пізніше на майданчику Берн-Арена Святіший Отець зустріне з учасниками Національної зустрічі молоді. «Привітати Папу і послухати його послання зберуться тисячі людей, які представляють культурні та релігійні спільноти з усієї країни, — відзначається в заяві єпископської конференції Швейцарії. — У неділю, 6 червня, глава Римо-Католицької Церкви прийме участь в урочистій месі на площі Альменд. Очікується присутність на богослужінні десятків тисяч жителів Швейцарії та іноземних гостей».

Того ж дня Іван Павло II повернеться до Рима.

***

Папа Римський Іван Павло II закликав керівництво України сприяти релігійній свободі і повернути Католицькій Церкві власність, конфісковану радянською владою. Приймаючи у Ватикані вірчі грамоти нового посла України, він підтримав спрямовану на забезпечення свободи віросповідання політику українського уряду. Глава Римо-Католицької Церкви висловився за «юридичне визначення існуючих Церков... на основі справжньої рівності між ними». Іван Павло II підкреслив особливе значення релігійної освіти і визнання державою богослов'я як університетської дисципліни.

Святіший Отець сказав що підтримує прагнення України «відчувати себе частиною Європи, встановлювати тісніші зв'язки з країнами континенту». За його словами, Україна може стати «важливою лабораторією діалогу, розвитку і співробітництва» з іншими країнами.

***

«До фільму Мела Гібсона «Страсті Христові» слід підходити як до одного з методів нової євангелізації в дусі постанов II Ватиканського собору. Церква вже віддавна використовує такі методи, і ця кінострічка є одним з таких нових засобів», — сказав голова конференції католицьких єпископів Росії митрополит Тадеуш Кондрусевич.

На думку митрополита, цей фільм увійде до скарбниці світового кінематографа. «Характерно також те, що актор, який відтворював образ Ісуса, виходив на знімальний майданчик після молитви і Причастя. Сам Гібсон — глибоко віруюча людина, і в його садибі з дозволу єпископа облаштовано капличку; він постійно слухає богослужіння, які правляться латиною», — розповів архієпископ.

«Існують думки, що у фільмі багато сцен насильства, крові, що таких фільмів занадто багато на теле- і кіноекранах, але це не так. У «Страстях Христових» ми бачимо вираження безконечної любові Бога-Творця до свого творіння, через хресну смерть Ісуса у світ приходять спасіння, —

сказав митрополит Тадеуш Кондрусевич. — Фільм розповідає про останні години земного життя Господа нашого Ісуса Христа, про протистояння добра і зла. Межа між ними проходить не по землі, воді чи повітрі, ця межа пролягає в серці кожної людини. Встати на сторону добра — означає жити згідно з Євангелієм, прийняти безкорисливий дар Бога, що бажає привести до спасіння всіх людей».

***

15 травня Ватикан оприлюднив заяву, у якій закликав католичок добре поміркувати, перш ніж виходити заміж за мусульман. На думку Ватикану, особливо обережними католичкам слід бути, якщо після весілля їм доведеться жити в ісламських країнах. Самих мусульман у заяві закликали до демократії і поваги до прав людини.

У документі підкреслюється, що жінка — найменше захищена людина в мусульманському суспільстві. До оприлюднення такого документу авторів звернення спонукав сумний досвід багатьох жінок, які вийшли заміж за мусульман і емігрували в ісламські країни.

Римо-Католицька Церква завжди застерігала від шлюбів між християнками і емігрантами з арабських країн. Ватикан радить жінкам, які все-таки наважилися на такий вчинок, твердо обстоювати свої права і права дітей, яких, на думку авторів звернення, слід охрестити.

***

16 травня на церемонії у Ватикані Папа Римський Іван Павло II беатифікував шістьох подвижників. Серед них італійка *Джоанна Беретта Молла*.

Ця жінка стала символом протистояння абортам, — оскільки відмовилася від лікування, яке могло врятувати їй життя, однак вимагало перервання штучного вагітності. Джоанна сказала лікарям, що життя дитини — важливіше за її власне. У 1962 році вона народила дитину і невдовзі померла від раку.

Джоанна Беретта Молла — перша заміжня жінка, зведена в лик святих у наш час. Всього за 25 років свого понтифікату Іван Павло II підніс до лику святих понад 480 осіб.

***

Цього літа вперше за останні три роки, Папа Іван Павло II планує відпочити в італійських Альпах, якщо дозволить стан його здоров'я. Офіційні представники північної області Валле-д'Аоста, у якій Святіший Отець вже декілька разів проводив літню відпустку, повідомили, що наразі розглядається можливість перебування Папи Римського в горах з 5 по 17 липня.

Останні два роки Святішому Отцеві не вдавалось провести канікули у італійських Альпах. У 2002 році — апостольські поїздки до Канади, Гватемали та Мексики не залишили часу на літній відпочинок. Наступного року далось взяти слабке здоров'я Папи, і він залишився у своїй літній резиденції в Кастельгандольфо під Римом.

***

Іван Павло II вважає, що тероризм можна перемогти лише шляхом сприяння повазі людської гідності, а не за допомогою смертної кари.

У своїй промові Святіший Отець закликав «докласти всіх зусиль до викорінення тероризму, якій завдає стільки страждань мирному населенню, і розпочати діалог, метою якого буде створення суспільства, яке гарантуватиме правосуддя, мир і загальну злагоду».

«Дуже важливо, щоб держава брала активну участь у підтримці діалогу в суспільстві і сприяла взаєморозумінню і повазі представників різних релігій», — підкреслив Іван Павло II.

Саме спільна праця в справі ліквідації соціальних і культурних причин тероризму за допомогою вчення про велич, гідність і унікальність людини і сім'ї, здатна покласти кінець явищу тероризму», — додав Папа.

Крім того, Святіший Отець ще раз висловився про недопустимість застосування смертної кари, оскільки «громадянське суспільство повинно бути не лише справедливим, а й милосердним».

***

Як повідомила німецькомовна редакція ватиканського радіо, 3 жовтня 2004 р. будуть беатифіковані імператор Карл Австрійський і преподобна Анна-Катерина Еммеріх. Якщо церковна прослава відомої черниці-містика XVIII ст., — не викликають

жодних запитань, то канонізація останнього імператора Австро-Угорщини викликає контраверсії на його батьківщині, і не виключено, що дискусії лише зростатимуть в міру наближення до означеної дати, — адже вчинки імператора під час першої світової війни відзначалися певною суперечливістю.

Карл Габсбург, останній імператор Австро-Угорщини (1887-1922) успадкував трон від свого діда-дядька, імператора Франца-Йосифа. Він зійшов на престол у 1916 р., під час першої світової війни, і, як зазначено в беатифікаційному декреті, «служив своєму народові зі справедливістю та милосердям, шукаючи миру, діючи на користь бідних і провадячи поглиблене духовне життя». В 1911 році одружився з принцесою Пармською Зігою Бурбон, у подружжя було восьмеро дітей. Помер у вигнанні на португальському острові Мадера.

20 грудня 2003 року Папа Римський визнав, у наміренні його беатифікації, чудесне зцілення бразильської черниці, якій лікарі винесли вирок. В Австрії деякі історики розцінюють майбутню беатифікацію імператора як таку, що чиниться з подачі консервативних кіл Церкви.

Анна-Катерина Еммеріх (1774-1824), німецька черниця-містик належала до Ордену святого Августина. Її візії страстей Христових, зафіксовані на письмі, лягли в основу останнього фільму Мела Гібсона.

Від природи слабкого здоров'я, черниця, маючи неповних 40 років, опинилася прикутою до ліжка. Згодом отримала стигмати — знаки Христових ран на тілі, а водночас — великі об'явлення стосовно долі католицької Церкви.

Аж до кінця життя, протягом 12 років, єдиним її харчем була Пресвята Євхаристія. Важкохвора і нерухома, Анна-Катерина Еммеріх провадила велику апостольську працю, приймаючи у своїй келії численних відвідувачів. Іван Павло II підтвердив декрет про її беатифікацію 7 липня 2003 року.

Беатифікація Карла Австрійського і Анни-Катерини Еммеріх відбудеться в день, коли минатиме 14-та річниця об'єднання Німеччини, — 3 жовтня 2004 року.

НОВИНИ З-ЗА КОРДОНУ

Німеччина

Німецькі християни не задоволені новим путівником по країні для емігрантів, який випустив уряд країни. У тій частині книги, де розповідається про свято Різдва, Христос узагалі не згадується.

«Подарунки, ялинки, свічки, легенди про Санта-Клауса — ось про що пишуть автори путівника для емігрантів, а про народження Ісуса Христа у книзі не сказано ні слова, — так висловив своє обурення депутат бундестага від опозиційної Християнсько-демократичної партії Герман Кюс. — У всій книзі всього 20 рядків про релігію, і це на батьківщині Реформації! Якщо це видання має допомогти емігрантам інтегруватись у німецьке суспільство, його авторам слід було б приділити більше уваги нашим релігійним традиціям».

Лідери протестантської та католицької спільнот Німеччини також висловили невдоволення змістом путівника. За словами прес-секретаря Євангелічно-лютеранської Церкви Німеччини Моніки Люке, наступна редакція путівника буде складена за участі представників церков.

Деякі зміни було внесено до тексту інтернет-версії книги, але друкований варіант путівника залашиться незмінним. А саме його роздаватимуть усім, іноземцям, які прибувають на постійне місце проживання до Німеччини.

Румунія

Президент Папської ради сприяння християнській єдності кардинал Вальтер Каспер відвідав Румунію у травні цього року. Ця поїздка приурочена до п'ятої річниці історичного візиту Івана Павла II до цієї країни, де більшість населення становлять православні. У Бухаресті кардинал Каспер зустрівся з предстоятелем Румунської Православної Церкви Патріархом Феоктистом, іншими православними діячами країни, урядовцями та лідерами католицької та греко-католицької спільнот.

13 травня в м. Клуж-Напока кардинал Каспер отримав ступінь почесного доктора місцевого університету та виступив з доповіддю «Православ'я

і Католицька Церква. 40 років після оприлюднення Декрету II Ватиканського Собору про екуменізм «Unitatis Redintegratio».

Китай

Влада Китаю вперше за шість років дозволила лідеру католиків Гонконга єпископу Йосифу Цзену відвідати його рідне місто Шанхай.

Раніше уряд забороняв прелату, відомому гострою критикою політики Пекіна, перебувати на території материкового Китаю. Єпископ прибув до Шанхаю на запрошення адміністрації міста і зустрівся представниками влади і главою місцевих католиків єпископом Алоїзієм Дзінг Люсьяном.

«Я дуже вдячний владі за щирість та приязне ставлення до мене під час поїздки. Сподіваюсь, що ця поїздка стане першим кроком на шляху до розвитку подальшої співпраці, — заявив, повернувшись до Гонконга єпископ Цзен. — Принаймні між нами ще є довіра».

За повідомленням газети «Сауф чайна морнінг пост» в Шанхаї гонконгський єпископ також відвідав семінарію, у якій колись викладав.

Гонконзька єпархія нараховує близько 300 000 вірних. Вона не підпорядковується Китайській патріотичній католицькій асоціації, а зберігає вірність Папі Римському.

США

За результатами соціологічного дослідження «Віра-онлайн», майже дві третини американців використовують мережу Інтернет для читання релігійних матеріалів.

82 мільйони жителів США (усього в країні 128 млн. користувачів Інтернету) шукають чи поширюють через світову мережу матеріали релігійного та духовного змісту. Автори дослідження вважають, що Інтернет має серйозний вплив на релігійне життя в США.

«Дослідження показують, що більшість віруючих використовує Інтернет для своїх духовних пошуків, зокрема для того, щоб дізнатися щось про традиції інших релігій, — заявив

один з провідних авторів проекту професор Стюарт Гувер з університету штату Колорадо. — Одночасно, вони глибоко вкорінені у власній релігійній традиції». На його думку, пошуки в Інтернеті не сприяють переходу в інші конфесії, а ще більше утверджують у своїй релігії.

За даними дослідження 28% віруючих користувачів виходять в Інтернет, щоб поділитися інформацією про свою релігію з іншими, а 26% — з метою отримати інформацію про вірування, відмінні від власних.

Дослідження показали, що 38% американських користувачів відсилали чи отримували електронні листи релігійного змісту, 35% відсилали чи отримували вітальні віртуальні листівки до релігійних свят, 32% використовували Інтернет для читання новин релігійного життя, 21% через все-світню мережу дізнавались про традиції релігійних свят, 17% шукали місце, куди могли б піти на богослужіння, чи розклад релігійних заходів.

Виявилось, що більшість релігійних користувачів Інтернету — 30-40-річні жінки із середнім рівнем освіти.

Греція

Внаслідок жорсткої дискусії стосовно юрисдикції православних єпархій на півночі Греції, Константинопольський Патріарх Варфоломей I скасував свої відносини з архієпископом Афіньським Христулом, главою православ'я у Греції. Це рішення, як зазначають інформаційні агентства, може викликати повний розрив між Константинопольським патріархатом і Елладською православною Церквою. Підставою для загострення відносин стало призначення трьох єпископів грецької Церкви без апробації Фанара — осідку Вселенського патріархату у Стамбулі.

Північна частина Греції, про яку йдеться, належала раніше до Османської імперії, до складу Греції ввійшла лише на початку 20 ст., тому єпархії, розташовані тут, традиційно підпорядковувались Фанару. Досі тридцять єпархій на півночі Греції і на островах Егейського моря належали до прямої

юрисдикції Константинопольського патріарха, якого називають «першим серед рівних» у православ'ї. Керівник Елладської православної Церкви, який призначив трьох єпископів для цих епархій без схвалення Фанара, у свою чергу, вважає, що вчинив згідно з 75-річною практикою, яка базується на угоді 1928 р. між Церквою Греції та Грецькою державою.

Португалія

Близько 50 000 учнів зі всіх 233-х шкіл Португалії взяли участь у своєрідному «марафоні»: протягом року їм пропонують переписати увесь текст Біблії португальською мовою.

Цей проект, який отримав назву «Біблія, переписана молоддю вручну», координується секретаріатом Міністерства народної освіти країни. За поясненням організаторів, мета цього

починання — донести Святе Письмо в середні школи. Загалом, ця ініціатива не дуже дивна, — з певного часу в Португалії відроджується середньовічна монастирська традиція такого письма на папері з використанням особливого чорнила, виготовленого самими ченцями. У акції беруть участь 100 000 осіб різних релігійних конфесій.

Франція

Стан, в якому перебуває славнозвісна «Джоконда», викликає занепокоєння у фахівців. Як йдеться у повідомленні прес-служби паризького музею Лувр, в експозиції якого зберігається картина Леонардо да Вінчі, дерев'яна основа, на якій написано твір, зазнала зовнішньої деформації, і це «викликає певне занепокоєння» в експертів. Оскільки зала, де експонується «Джоконда», у 2005 році по-

винна бути переобладнана, адміністрація Лувра має намір провести «поглиблене науково-технічне вивчення картини». Заплановані дослідження повинні дати змогу фахівцям «оцінити рівень крихкості картини» і визначити її «реакцію на будь-які кліматичні зміни».

«Джоконда», або «Мона Ліза» Леонардо да Вінчі, — один з найвідоміших у світі творів живопису, була створена на початку XVI століття. Відомо, що великий Леонардо ніколи не розлучався з нею. Оскільки останні роки життя він провів у Франції, користуючись підтримкою короля Франциска I, то після смерті художника «Джоконда» залишився у Луврі, а коли королівський палац був перетворений на музей, стала найбільшою перлиною одного з найкращих у світі зібрань творів мистецтва.

ЕКУМЕНІЧНІ НОВИНИ

Німеччина

Збагатити суспільство християнськими цінностями в ім'я створення єдиної Європи, готової відгукнутися на світові проблеми, обговорювали учасники Міжнародної конференції «Разом в ім'я Європи», яка відбулася в травні у Штутгарті. У ній взяли участь представники 175 груп, рухів, католицьких, англійських, євангелічних і православних спільнот.

У спеціальному посланні, адресованому учасникам конференції, Святіший Отець підкреслив велику роль християнських рухів в сучасному суспільстві. Завдяки Євангелію християни-європейці змогли подолати прояви егоїстичного націоналізму і тепер розглядають Європу, як сім'ю народів з багатогранною культурною спадщиною, історичним минулим і спільною долею. Іван Павло II додав, що об'єднана Європа покликана служити усьому світові і допомагати перш за все найбільш біднішим регіонам планети.

«Об'єднання в багатоманітності» — під таким гаслом понад 10 тисяч членів християнських рухів та спільнот Європи провели останній день конференції. Представники груп та рухів підтвердили свою переконаність в тому, що Євросоюз з його торговель-

ними зв'язками і спільною історією повинен нині прагнути до досягнення духовної єдності, спрямованої на утвердження євангельських цінностей як всередині його, так і за його межами.

Ватикан-Константинополь

Предстоятель Константинопольської Православної Церкви Патріарх Варфоломей відвідає Ватикан наприкінці червня.

За останні роки склалася традиція, за якою Патріарх відряджає до Рима делегацію ієрархів Константинопольського Патріархату для участі у відзначенні дня святих покровителів Римської Церкви — апостолів Петра і Павла — 29 червня. З візитом ввічливості у відповідь у день пам'яті покровителя Константинопольського Патріархату святого апостола Андрея Первозванного (30 листопада) до Стамбулу приїздить делегація католиків.

Цього року Святіший Патріарх Варфоломей вирішив особисто прибути на святкове богослужіння у Ватикані і взяти у ньому участь. Останнім часом стосунки Ватикану і Константинопольського Патріархату дещо ускладнилися. Архієпископ Нового Рима висловив з різкою критикою пропозиції створення греко-католицького патрі-

архату на Україні. У листопаді минулого року Патріарх заявив, що надання Українській Греко-Католицькій Церкві нового статусу потягне за собою повний розрив єкуменічних зв'язків між Католицькою і Православною Церквами.

Незважаючи на ці труднощі, лідери двох Церков домовились про відновлення роботи Змішаної богословської комісії, яка припинила роботу після зустрічі 2002 р. в Балтиморі (США) через розбіжності з приводу статусу католицьких церков східного обряду.

Майбутній візит Патріарха Варфоломея до Ватикану стане вже другим: вперше Предстоятель Константинопольської Православної Церкви відвідав Рим у 1995 році (також прийняв участь в урочистостях 29 червня).

Цього року візит Патріарха був запланований на більш ранній термін у зв'язку з освяченням римського храму в ім'я св. Теодора, що його Іван Павло II подарував православній спільноті. Однак, реставраційні роботи в храмі затяглися, і прибуття Патріарха Варфоломея було перенесено на кінець червня.

*Розділ підготували
З. Курдина, Л. Пуга*

Абель Джафрі, єдиний актор-мусульманин у фільмі «Страсті Христові»: «Перемогти абсурд можна лише силою любові»

Відомо, що фільм «Страсті Христові» зібрав на знімальному майданчику представників різних країн, різних рас і віросповідань: головну роль виконав американець Джеймс Кавіцель, образ Марії втілила римська єврейка Майя Моргенштерн, а італійка Моніка Белуччі — образ Марії Магдалини. Її співвітчизниця Клаудія Геріні постає перед глядачем як Клавдія Проклес, скорботна дружина Понтія Пілата, а роль самого Пілата — неординарно, навіть разуче, виконав болгарин Христо Живков.

38-річний громадянин Франції Абель Джафрі, за походженням алжирець-туарез, був єдиним актором-мусульманином у фільмі Мела Гібсона. Він грає роль начальника охорони храму. В інтерв'ю, яке він дав для французької інтернет-сторінки «Lourdes Magazine», актор розповідає про те, як проходили зйомки фільму «Страсті Христові», розмірковує, чим стала для нього праця над фільмом.

Запитання: *Які шляхи привели вас до цього фільму? Коли ви вперше зустрілися з Мелом Гібсоном?*

Відповідь: Під час Женевського кінофестивалю директор американського кастінгу попрохала мене надіслати їй моє фото і автобіографію. Через рік вона зателефонувала мені, щоб повідомити, що Мел Гібсон хотів би запропонувати мені роль у своєму новому фільмі. Я поїхав до Рима на кінопроби, Гібсон бажав, щоб фільм був справді інтернаціональним, щоб у ньому брали участь актори з інших «світів», в тому числі і так званого «третього світу», — як от, у випадку зі мною. Під час першої зустрічі ми багато говорили про пустелю, він розповів, що захоплений тим регіоном, звідки я походжу. Ця місцевість в Алжирі, неподалік Таманрассета, пов'язана із місійним служінням отця Шарля Фуко, Божого чоловіка, великого проповідника Доброї Новини.

Запитання: *У фільмі всі діалоги звучать арамейською мовою та латиною. Акторів якось спеціально готували до цього?*

Відповідь: У Римі, де проходили зйомки, ми протягом кількох місяців працювали над фонетикою з фахівцями в галузі цих мов, потім ми, актори з різних країн, повинні були спільно прочитати текст фільму, щоб перевірити один одного.

Ми були — немов збірна світу, об'єднані історією Ісуса, працюючи по 18 годин на добу. Мел Гібсон дуже хотів, щоб ми були природними і спонтанними, спроможними до імпровізації, — і це при тому, що іноді на знімальному майданчику перебувало до 800 осіб одночасно!

Запитання: *Що для вас означає ваша роль у фільмі?*

Відповідь: Я граю роль начальника війська, який приводить солдатів, щоб заарештувати Христа. Він плює на Ісуса, знущається з Нього. Для мене найбільшим потрясінням стали ті фізичні і моральні страждання, яким піддали невинну Людину. Сліпа і нерозсудна жорстокість, як ураган, впала на Нього.

І сьогодні часто люди дозволяють втягти себе в злостивий осуд, бездумний, безсовісний; піддаються маніпуляціям зі сторони тих, хто обстоює свої маленькі інтереси. Сучасна проблема полягає в запитанні: чому є стільки ненависті? Чому любов залишається відкинутою? У сучасному суспільстві реакція людей часто є такою ж, як і дві тисячі років тому. Ідея фільму приводить нас безпосередньо до сучасності...

Зйомки проходили дуже важко, були погодні сюрпризи, але ми всі перебували немов би всередині історії про Ісуса, були неначе свідками події. Жорстокість фільму є віддзеркаленням жорстокості, що живе в серці людини. Ми всі немов трохи причетні до цієї злоби, до цієї таємниці зла, і якщо ми усвідомимо це, — ніколи не запізно «дати задній хід», змінитися і почати любити. Лише силою любові можна перемогти абсурд. Ми можемо бути солідарними у добрі, зробити так, щоб завдяки нашим щоденним вчинкам у сутінках засяяло світло.

Запитання: *Ви — мусульманин. Ким для вас є Ісус?*

Відповідь: Ісус належить усім, він є зразком для всіх людей, його вчення переходить через усі кордони, в тому числі і конфесійні. Полеміка навколо фільму є добрим знаком, вона показує, що життя Ісуса хвилює людей так само, як і тоді, коли Він ще ходив

дорогами Палестини. Я щасливий, що долучився до реактуалізації Його заклику до загального братерства...

Якось, під час зйомок, серед масовки, я був поранений у плече, та й усе тіло було — суцільний синяк. Майже водночас травму отримав і виконавець центральної ролі, Джим Кавіцель, — нас разом відправили у медпункт. В якийсь момент я відчув себе немов ближчим, солідарним з тим, що Ісусові, як людині, довелося перенести. Це було дуже глибоке відчуття, його важко передати словами.

Запитання: *Що вас найбільше вразило в ході зйомок?*

Відповідь: Найбільше враження на мене справила особистість Мела Гібсона, властиві йому доброта та повага до людей. Він справді втілює свою віру на практиці. Він не є ані інтегралом, ані фанатиком, як дехто намагається подати. Він є людиною, водночас лагідною і відважною, яка має свої переконання і не дозволяє думці світу похитнути їх.

Запитання: *Як ви гадаєте, чому Юда зрадив, які думки викликає у вас цей вчинок?*

Відповідь: Гроші та малодушність завжди забруднюють людське життя. Сьогодні грошам приноситься в жертву і наша планета, і людство, — прийшов час виміряти обсяги спустошення і взятися за руки, щоб змінити такий стан речей. Доброта Ісуса відкриває дорогу в майбутнє, Воскресіння ще можливе, якщо всі разом ми складемо іспит на мужність і добре ставлення один до одного...

Я переконаний, що фільм Гібсона залишиться в історії кіно, і що він пробудить у глядача бажання стати кращими, віддати трохи любові тим, хто поруч.

Мати Марія: поетеса, черниця, блаженна

У соборі Олександра Невського в Парижі відбулася церемонія урочистої прослави п'яти православних-емігрантів, членів Російської Православної Церкви Закордоном (РПЦЗ), канонізованих у середині січня Константинопольським Патріархом Варфоломеєм. Серед новопрославлених — черниця Марія Скобцова, загальновідома під ім'ям Мати Марія. Вона загинула під час другої світової війни в концтаборі Равенсбрюк за участь у французькому Русі Опору.

Француженка Женев'єва де Голль, яка разом з Марією Скобцовою була депортована у Равенсбрюк, розповідала, що в концтаборі черниця щодня читала і коментувала іншим в'язням уривок з Євангелія або ж із «Підручника християнина», який комусь дивом вдалося пронести за колючий дріт. У 80-ті роки її постать стала відомою і в Радянському Союзі завдяки художньому фільму із акторкою Людмилою Касаткіною в головній ролі.

Мати Марія (в миру — Єлизавета

Кузьміна-Караваєва (Скобцова), народилася 1891 року) походила з дворянської родини, у молоді роки була відомою поетесою.

Під час революції вступила до партії соціалістів-революціонерів (есерів). Після відмови виконати наказ партії — вбити Троцького, емігрувала до Парижа. На початку 30-их років, після розлучення з чоловіком, постриглася в черниці. Під час зустрічі з Марією Скобцовою, митрополит Євлогій, тогочасний глава російської закордонної Церкви, сказав: «У вас було бурхливе життя, як у Марії Єгипетської. Тепер ви житимете, як вона». Черниця відповіла: «Так, але я не хочу

йти у монастир, я хочу жити для найбідніших і найбільш потребуючих».

У православ'ї, на відміну від католицтва, немає різних монаших чинів. Мати Марія обрала шлях нетиповий, далекий від контемпліяції та відокремлення від світу. Її покликанням у чернецтві стала допомога ближньому. Вона подорожувала по всій Франції, третім класом, поспішаючи на допомогу хворим, безробітним та бездомним, всім, хто потребував підтримки. Під час безконечних переїздів, у поїздах, вона писала вірші та вишивала ікони. За підтримки таких знакових постатей еміграції як Микола Бердяєв та Сергій Булгаков, вона заснувала в Парижі т. зв. «Православну акцію», де знаходили притулок бездомні та знедолені. Загинувала в газовій камері концтабору Равенсбрюк у 1945 р.

Француз Олів'є Клеман, шанований на Заході фахівець з православного богослов'я, сказав, що Марія Скобцова є для нього «образом і прикладом любові Творця».

Франко Дзефіреллі знімає фільм про святого Франциска

Assisi милують погляд чудовим розташуванням на узбіччі гори Субазіо в самісенькому центрі зеленої Умбрії

Відомий італійський режисер Франко Дзефіреллі, відомий, зокрема, завдяки гучній екранізації життя св. Франциска Асизького (фільм «Брат сонце, сестра місяць»), розпочинає працю над новим фільмом, присвяченим тій самій історичній постаті. Він називатиметься «Троє братів» і розповідатиме про зустріч славнозвісного середньовічного святого з мусульманином і євреєм. В інтерв'ю для газети «Кор'єр делла сера» режисер розповів, що зйомки розпочнуться вже в листопаді ц.р., а цілком фільм буде готовий до Великодня 2005 року.

Фільм має показати зустріч св. Франциска з хрестоносцями під час їхнього походу, а також з головним та другорядним героями цієї історії: сул-

таном аль-Маліком та євреєм Натаном. «Ми — троє братів, відживлюємо наші душі тим самим хлібом», — ці слова головного героя становлять motto твору.

«Хоча основна ідея вже кілька років супроводжувала мене, але безпосереднім поштовхом до ствоєння фільму стали слова Папи про konieczність діалогу між трьома найбільшими монотеїстичними релігіями», — говорить режисер. І продовжив, пояснюючи генезу фільму: «Я сказав собі: світ — у вогні, люди — на межі релігійної війни, а ти маєш в руках одну з найчудовіших історій світу, яка спірається на дуже конкретні джерела».

В одній зі сцен фільму, відразу ж після переможної битви хрестоносців з мусульманами, в єгипетському порту над Нілом — св. Франциск говорить до своїх братів: «Хотів би нагадати вам, браття, про пошану до невірних, які не є невірними, оскільки також вірують також мають свою віру».

«Це не означає, що св. Франциск просто піддався, — розповідає Дзефіреллі, — якраз навпаки: як він сам протиставляється вірі і переконанням султана, так і ми мусимо бути свідомі

нашої культури, але не можемо її експортувати, застосовуючи силу і міць. Ми мусимо переконувати інших так, як це робив св. Франциск, тобто прикладом любові. Як говорив він сам: «Мусимо залишити іншим право на рішення, аби вони відкрили, що ми є носіями правди».

Зйомки фільму проводитимуться спочатку в Італії, в Умбрії, а згодом в Марокко і Тунісі. Дзефіреллі сказав, що серед залучених до фільму акторів не буде мега-зірок. На запитання про виконавця головної ролі відповів, що її отримає один з італійських акторів.

Закінчення. Початок на стор. 20

Запитання: Чи є у фільмі фраза, яка, на вашу думку, найбільш повно передає послання Ісуса?

Відповідь: Жорстокість цього фільму має свій сенс, вона змушує замислитися, на відміну від безглуздої жорстокості, яка виливається з екранів цілими днями. Як тут не згадати фразу, яку Ісус промовляє на Хресті, коли просить Бога-Отця: «Прости їм, бо не знають, що роблять»? Ці кілька слів дають нам ключ до щастя і миру. Цим

ІНТЕРВ'Ю

«Питання релігійної освіти та виховання слід розглядати в контексті факту, що Україна — європейська держава»

Процес викладання предмету «християнська етика» триває вже більше 10 років у школах України. Над розробкою навчальної програми працюють не лише вчителі та науковці в галузі освіти, а й представники християнських церков України. Про місце цього предмету в тих школах, де його вже запроваджено, про міжнародний досвід регулювання державно-церковних відносин в освітній сфері та реалізацію засади релігійної свободи в західноєвропейських країнах розповідає голова Митрополичої комісії шкільництва, референт бюро Української Греко-Католицької Церкви у Києві о. Роман Небожук.

Кор.: Чи є поступ у справі впровадження предмету «християнська етика» в загальноосвітніх школах України?

— Говорячи про процес впровадження і реалізації програми християнської етики в школах України, треба зауважити, що він не припинявся. Можна сказати, що ми проявляли дещо меншу інформаційну активність у цьому питанні, натомість були зосереджені на практичній роботі. За останній навчальний рік вдосконалено програму предмета «християнська етика», зокрема, розроблено програми для четвертого класу та для шестиліток. Вони — доповнення до чинної програми. Створення і редагування окремих тем програми відбувається в межах комісії за участю представників традиційних церков, педагогічної громадськості та державної влади. Крім того, наша праця була зосереджена на підготовці наради представників ряду областей України, у школах яких цей предмет викладається.

Ми вже маємо десятилітній досвід впровадження християнської етики в загальноосвітні школи Львова, Тернополя, Івано-Франківська. За цей час підготовлено понад дві тисячі фахівців з викладання цього предмету, набуто певний досвід підвищення кваліфікації вчителів, випущено ряд підручників та посібників.

Кор.: Яке місце зайняла християнська етика у тих навчальних закладах, де його її викладають?

— Цей предмет не стоїть на одному щаблі з іншими. У більшості шкіл, де його впроваджено, він стає тим стрижнем, який об'єднує навколо себе інші предмети гуманітарного чи природничого циклу. Саме навколо «християнської етики» об'єднується вихо-

вна робота в школі, співпраця з батьками. Тобто це є фактично світоглядний предмет, який дає можливість формування особистості, вихованої в християнських традиціях та моралі. А покоління, виховане на християнських цінностях, є запорукою майбутнього нашої держави. Адже питання релігійної освіти та виховання слід розглядати в контексті того факту, що Україна — європейська держава, де християнські корені візантійської традиції сягають початків її державності, освіти, культури — всіх без винятку сторін суспільного буття.

Європейський вибір для України мав би означати вдосконалення та приведення у відповідність з вимогами демократичного громадянського суспільства та міжнародно-правовими актами, ратифікованими Україною, правової бази церковно-державних відносин в галузі освіти.

Кор.: А яким є міжнародний досвід врегулювання державно-церковних відносин в освітній сфері?

— Загальна декларація прав людини 1948 р. (статті 18, 19), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р. (статті 19, 27), Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних меншин 1992 р. (статті 2.1, 2.2, 4.2) — це ті документи, що гарантують законмірне розширення права людини на свободу совісті. Статут ООН (1945 р.) містить положення про заборону дискримінації за релігійною ознакою. У Європейській конвенції про захист прав людини та основних свобод (1950 р.), зокрема, чітко зазначено, що жодна людина не може бути позбавлена права на освіту, а держава має поважати право батьків відповідно до їх релігійних та філософських переконань забезпечувати освіту та навчання своїх дітей. Широко трактує право на релігійну свободу, і в тому числі, право на релігійну освіту Декларація про ліквідацію всіх форм нетолерантності та дискримінації на підставі релігії чи переконань (1981 р.)... Практично у всіх країнах Західної Європи навчання релігії розглядається як нормативний курс, який викладається на тих самих правах, що й інші предмети освітнього циклу. Навіть у Франції, де секулярність школи означає, що «релігійні інструкції не можуть бути частиною навчальної програми», ця заборона стосується лише початкових шкіл. Уже в середніх школах дозволяється організація душпастирства.

Право на навчання релігії у західноєвропейських країнах включає в себе право на створення приватних шкіл, підконтрольних тій чи іншій Церкві, та право на навчання релігії у державних школах. До речі, це право закріплено в конституціях багатьох європейських країн (Італія, Іспанія, Німеччина, Польща та ін.).

У багатьох країнах немає різниці у правовому статусі релігійних та нерелігійних шкіл; в інших країнах засновані церквами школи користуються привілеями, що забезпечують їм права державних шкіл і підтримку держави. Часом відносини між владою і релігійними школами мають контрактний характер (Франція, Іспанія), або ж релігійні школи прирівнюються до державних (Німеччина, Австрія, Швейцарія, Італія, Словаччина).

Кор.: Частина освітніх чиновників і досі запитують себе: чи українській школі потрібна християнська культура і християнська мораль, а чи «просто етика», гуманістична мораль?

— Я нещодавно отримав програму «Основи етики», розроблену Інститутом проблем виховання. Тут читаємо: «Гуманістична мораль громадянського суспільства відрізняється від інших видів моралі — комуністичної, мусульманської, буддистської, християнської тощо тим, що його члени... вміють законним цивілізованим способом відстоювати свої права, інтереси і свободи, не порушуючи миру і спокою в суспільстві і тим самим зміцнюючи засади демократичної правової держави». Тут в образливий спосіб гуманістична мораль протиставляється

християнським цінностям, релігійним цінностям, проголошується єдиноправильною. Але гуманістична мораль виростала на моральних цінностях Святого Письма, а не навпаки. Крім того, ми маємо приклади безрелігійних суспільств, які були сформовані ідеями просвітництва і вважали, що людина спроможна самостійно розрізняти добро і зло. Коли ж людина сама визначала, що таке добро і зло — це не вберегло Європу від революційного терору XVII-XIX століть, двох світових воєн, тоталітарних режимів XX століття.

Кор.: Що б ви побажали нашим читачам?

Батькам, педагогічній громадськості, Церквам я бажаю плідної співпраці з органами самоврядування у справі розширення впровадження основ християнської етики в цілій Україні. Я вірю, що найближчим часом нашим дітям буде забезпечене право на християнське виховання, буде розроблена спільна програма, за участі всіх традиційних церков. Тільки треба, щоб кожен, з відповідальністю перед Богом і майбутніми поколіннями, долучився до цього.

Розмовляла Лідія Пуга

Радіо «Воскресіння»

Релігійно-інформаційні та культурологічні програми

Вінниця	УКХ	71,69
Ковель	УКХ	66,02
Дніпропетровськ	УКХ	68,36
Кривий Ріг	УКХ	71,63
Донецьк	УКХ	69,77
Маріуполь	УКХ	67,34
Ужгород	УКХ	69,53
Хуст	УКХ	70,04
Запоріжжя	УКХ	70,73
Івано-Франківськ	УКХ	71,24
Київ	ДХ	0,207
Київ	УКХ	68,51
Кіровоград	УКХ	66,98
Керч	УКХ	71,66
Севастополь	УКХ	67,25
Сімферополь	УКХ	66,68
Львів	УКХ	67,04
Миколаїв	УКХ	69,8
Первомайськ	УКХ	69,92
Котовськ	УКХ	67,25
Одеса	УКХ	70,52
Красногорівка	УКХ	66,08
Рівне (Антонів)	УКХ	66,73
Тростянець	УКХ	68,75
Шостка	УКХ	65,93
Тернопіль (Лозова)	УКХ	69,83
Ізюм	УКХ	72,08
Харків	УКХ	67,13
Херсон	УКХ	71,9
Волочиськ	УКХ	68,72
Кульчіївці (Кам.-Подільський)	УКХ	70,76
Хмельницький	УКХ	67,7
Черкаси	УКХ	72,2
Чернівці	УКХ	69,26
Прилуки	УКХ	71
Чернігів	УКХ	69,47

Перша програма Українського радіо (Всеукраїнська ретрансляційна мережа проводового мовлення)

понеділок	21.30 – 21.50 год.
вівторок	21.30 – 21.50 год.
четвер	22.30 – 22.50 год.
п'ятниця	22.30 – 22.50 год.

На УКХ Львівська радіотрансляційна мережа

Львів - 67,04 МГц

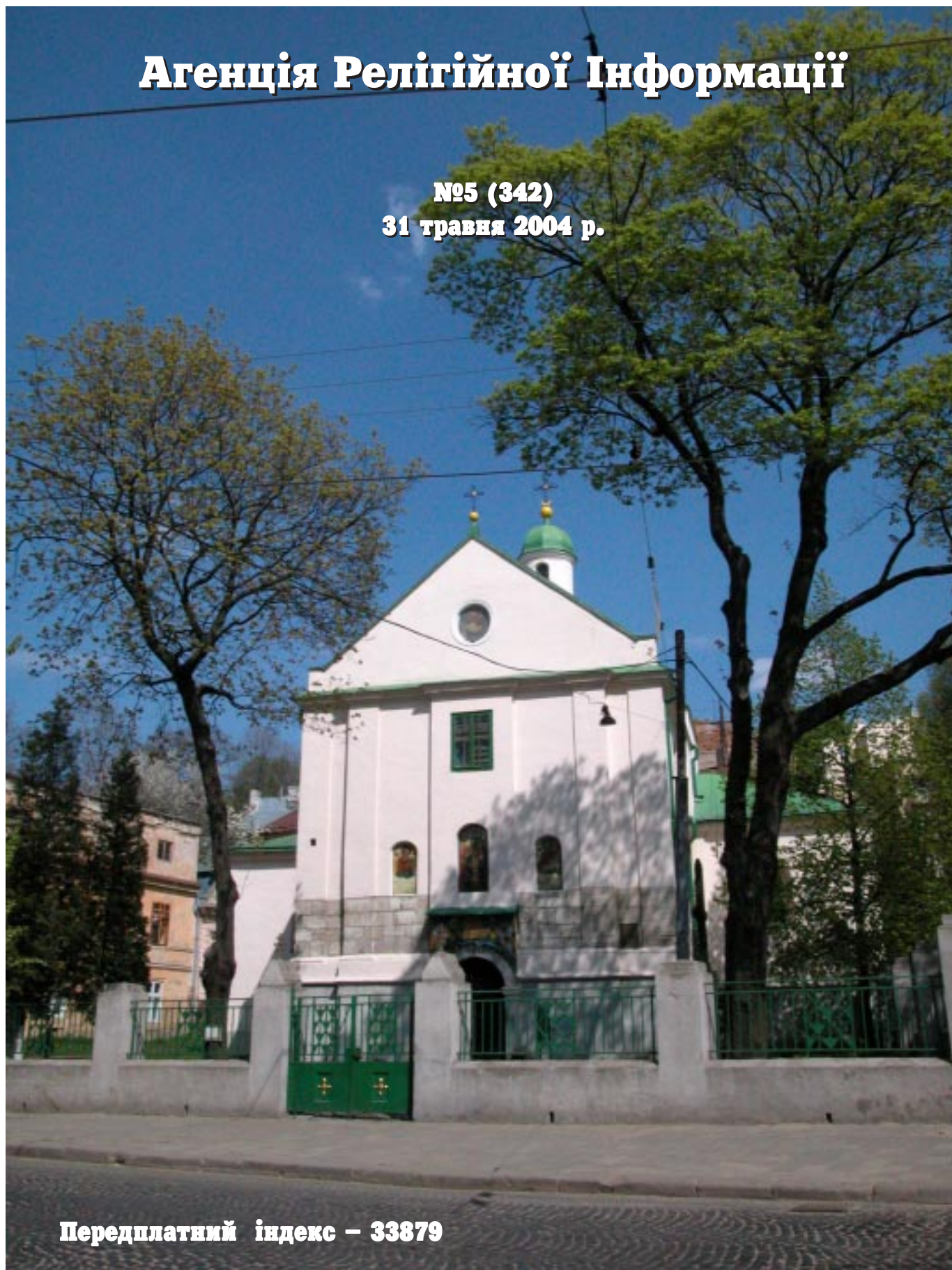
середа 18:40; субота 17:45; неділя 8:10

Слухайте нас в мережі Internet:

<http://www.rr.lviv.ua>

Агенція Релігійної Інформації

**№5 (342)
31 травня 2004 р.**

Передплатний індекс – 33879